БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 223 (19.894). • 1987 йил 30 сентябрь, чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

● Янгиланиш практикасига диққат билан муносабатда бўлиб, уни танқидий англаб олайлик. Илғор тажрибанинг ҳар бир заррасини қадрлаб, уни қўллаб-қувватлайлик ва ривожлантирайлик. Жонли, эркин фикрлаш — жадаллаштиришнинг зарур шартидир.

(КПСС Марказий Комитетининг совет халқига Мурожаатномасидан).

ОКТЯБРЬ 70

Пахтакорлар!

ТЕРИМ СУРЪАТИНИ ОШИРАЙЛИК!

● Фурсат ғанимат. Қуёшли кунларнинг ҳар дақиқасидан оқилона фойдаланайлик. Бор кучни, барча техника воситаларини ишга солайлик!

● Пахта ишқи қалбида жўш урган марди-майдонлар барча қийинчиликларни сабот билан енгади.

● Бутун диққат-эътибор машина терими суръатини оширишга қаратилсин!

матбуот маркази

хабар қилади

● 28 сентябрь куни республика пахтазорларидан 71151 тонна «оқ олтин» териб олинди. Мавсум бошидан бери тайёрланган пахта 617161 тоннани ташкил этди.

● Бир кунда «зангори кема»лар бункеридан 16824 тонна, мавсум бошидан бери 75049 тонна дурдона тўкилди.

● Қатор областларда дефолиация муддатлари кечиктириб юборилмоқда. Шу туфайли терим машиналарига кенг иш фронти яратилмаётир. Далаларда ишлатилаётган ҳар бир агрегатнинг ўртача иш унуми Бухоро областида 3,3, Қашқадарё областида 2,5, Андижон ва Жиззах областларида 1,8 — 1,9 тоннани ташкил этмоқда.

ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИ

Қарши районидаги КПСС XXVI съезди номли совхознинг Комил Раҳматов бошчилигидаги бригадаси заршунослари йиллик план бажарилганлиги ҳақида рапорт бердилар. 50 гектар қўриқ ернинг ҳар гектаридан 18 центнердан «оқ олтин» териб олинди. Ҳосилнинг ҳаммаси терим машиналари бункеридан тўкилди. Илғор механик-ҳайдовчилардан Фағди Хусанов, Али Эшмонов, Карим Ҳасанов ва Норбой Худойқуловлар хирмонга муносиб улуш қўшдилар. Бригада пахтакорлари ҳосилдорликни 25 центнерга етказиш учун курашмоқдалар.

АНДИЖОН ОБЛАСТИ

Ленин номли совхознинг Ҳабибулло Тошланов бошлиқ бригадаси Андижон районида биринчи бўлиб маррага етди. Миришкорлар адир ерларнинг ҳар гектардан 12 центнердан ҳосил йиғиштириб олишди. Жами тайёрланган пахта 56 тоннадан ошиб кетди. Илғор теримчилардан Муборак Нурматова, Ойша Отабоева, Салимжон Ҳасанов, Умарали Шариповлар кунига 120—130 килограммдан «оқ олтин» териб, хирмонга барака киритишди.

М. Горький номли совхознинг Султонбой Бўрибоев бошлиқ онлавий звеноси пахтакорлари йиллик планни Балиқчи районида биринчилардан бўлиб адо этдилар. Тўрт гектар ернинг ҳар гектаридан 32,5 центнердан хирмон кўтарган азаматлар ҳосилдорликни 40 центнерга етказишни кўзлашмоқда.

ЖИЗЗАХ ОБЛАСТИ

Зомин районидаги «Янги ҳаёт» совхозининг Р. Матқулов бошлиқ звеноси йиллик марра муддатидан илгари эгалланганлиги ҳақида рапорт берди. Қўриқ ерларнинг ҳар гектаридан 10 центнердан пахта териб олинди. Звено аъзолари Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги шарафига икки план миқдорида пахта тайёрлашга сўз бердилар. Районда йиллик планни бажарган звенолар сони тўрттага етди.

Арнасой районида ташкил этилган 8 та агитколлектив деҳқонларга график бўйича хизмат кўрсата бошлади. Агитколлектив мавсум мобайнида ҳар бир хўжаликда бир неча маротаба бўлади.

БУХОРО ОБЛАСТИ

Когон районидаги «Когон» совхозининг Ҳ. Шомуродова бошлиқ онлавий звеноси аъзолари биринчи машина теримидаёқ ҳар гектар ердан 30 центнердан «оқ олтин» териб олишга муваффақ бўлдилар. Эришилган муваффақиятга моҳир механизатор Бегмат Бобоёров баракали улуш қўшди.

Звено коллективи ҳосилдорликни 50 центнерга етказиш учун йиғим-теримни қизғин давом эттираяпти.

Ғиждувон районидаги Ҳамид Олимжон номли колхознинг Ленин ордени кавалери Низом Шамсиев бошлиқ бригадасида бир кунда йиллик планнинг 6 процентига тенг пахта тайёрлашга эришилди. Бу район бригадалари ўртасида энг юқори кўрсаткичдир.

Свердлов районидаги Навоий номли колхознинг чевар теримчиси Нодира Беназарова бир кунда 303 килограмм пахта териб рекорд кўрсаткичга эришди. Унинг мавсум бошидан бери уйган хирмони 2100 килограммдан ошиб кетди.

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 29 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — шу жумладан бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

Хоразм	2,43	31,89	1,24	7,52
ҚҚАССР	1,80	16,55	1,60	9.69
Бухоро	1,78	13,81	0,97	3,21
Сурхондарё	1,40	12,64	0,88	2,86
Қашқадарё	1,25	11,99	1,15	5,05
Фарғона	1,65	11,37	0,17	0,45
Андижон	1,11	11,03	0,06	0,16
Наманган	1,12	7,00	0,03	0,04
Навоий	0,88	5,51	0,13	0,33
Тошкент	0,65	5,42	0,04	0,14
Самарқанд	0,79	5,33	0,09	0,18
Жиззах	0,47	2,43	0,13	0,21
Сирдарё	0,49	2,03	0,29	0,73
Республика бўйича:	1,24	10,79	0,53	2,35
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
Навоий	2,56	19,30	—	—
Наманган	1,52	15,20	—	—
Сурхондарё	1,41	14,73	0,43	0,96
Қашқадарё	0,94	7,23	0,77	1,81
Бухоро	0,62	3,78	—	—
Республика бўйича:	1,26	12,07	0,49	1,14

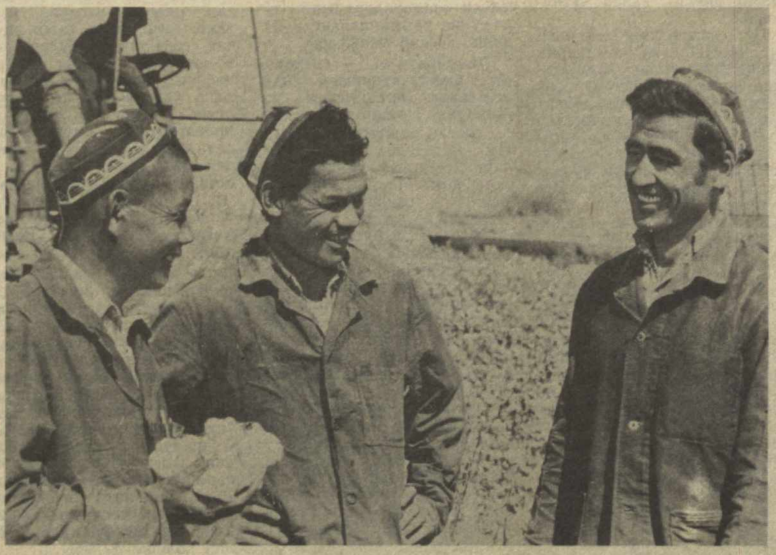

● «Зангори кема»лар—пахтазорда

МЕХАНИЗАТОРЛАР ШИЖОАТИ

«Зангори кема»лар хирмонга барака киритяпти, теримда суръатга суръат қўшилаяпти. Механик-ҳайдовчилар «оқ олтин»ни тезу соз йиғиштириб олиш учун мусобақани ўзаро қизитишяпти.

Чиндан ҳам Бойсун районидаги Ойбек номли совхоз далаларига терим агрегатлари чиққач, суръат ошди. Совхозда 6 та механизациялаштирилган йиғим-терим отряди фаоллик кўрсатаётир. Дала гвардиячилари ихтиёрида 44 та пахта териш комбайни, 52 та прицеп бор. Техниканинг бир маромда, тўхтовсиз ишлашини таъминлаш мақсадида ихтисослаштирилган ремонт бригадалари ҳам тузилган.

Бу йил она-Ватанга 5 минг тонна пахта етказиб берилади, ҳосилнинг 80 проценти машиналарда териб олинади.

Юбилей йили мажбуриятларини муваффақиятли бажариш учун қатъий бел боғланган. Йиғим-терим илғорлари моддий ва маънавий рағбатлантириляпти. Бу эса уларнинг ғайратига-ғайрат қўшмоқда. «Ҳурмат Белгиси» орденли механизатор Алимардон Қурбонназаров бу йил машина билан 200 тонна пахта теради. Унинг ҳамкасби Мингтўра Ҳайитов, Мамат Ғаниев ҳам шу марранн эгаллашмоқчи.

Суратларда: 1. йиғим-теримда хирмонга барака киритаётган механизаторлар — А. Қурбонназаров, М. Ҳайитов ва М. Ғаниев. Улар кунига 7-8 тоннадан пахта теришга эришмоқдалар. 2. Совхоз далаларида машина терими пайти.

И. ХЎЖАЕВ фотолари (ЎзТАГ).

● Ташвишли сигнал

ЭШИКДАН ҚАЙТАРИШДИ

Қўриқ Меҳнатобод районида терим машиналарининг ёппасига далага чиқиши «Янгиер» совхозининг механизаторларини хафа қилди. Охунбобоев номли тайёрлаш пунктининг ходимлари улар келтирган пахтани қабул қилмай оёқ тираб олдилар.

Пахта ортилган йигирмата трактор тележкаси тайёрлаш пунктига уч марта бориб келса бўладими! Охири пахтани топшира олмай, уни хўжаликнинг ерига келтириб ағдаришга тўғри келди.

Хўш нима бўлибди? Пункт мудири А. Сотволдиев нуқтаи назаридан ҳеч нарса бўлмаган эмиш. У Димитров пахта заводи директорининг кўрсатмаларини виждонан бажарибди, холос. Бу кўрсатмага мувофиқ пахта Боёвут районида жойлашган корхонага етказиб берилиши керак экан.

Завод раҳбарлари тутган позиция тушунарлию, лекин нима учун корхона манфаатлари учун хўжаликлар ҳақ тўлар экан? Ахир улар совхоз транспортини жуда ҳам узоққа ҳайдаб боришга мажбур бўладилар-ку!

Меҳнатобод район агросаноат бирлашмаси пахта топширувчилар тарафини олди, албатта. Лекин бундан натижа чиқмади. Димитров заводи бошқа «хўжайин» — Боёвут район агросаноат бирлашмасига бўйсунади. Шундай қилиб пахта топшириш йўлига ғов солинмоқда.

Бу ҳақда Сирдарё область агросаноат комитетидагилар нима дейишар экан? Шундай, «олис юришлар»га қандай қарашаркин? Узоқ-узоқларга бориб, ортиқча вақт ва ёнилғи сарфига барҳам бериш учун ҳам қабул пункти хўжаликлар ёнига қурилган-ку. Бунақада пахта жуда қимматга тушиб кетади-ку.

Г. ОГОРОДОВ,
ЎзТАГ мухбири.

КУНИГА 10 ПРОЦЕНТДАН

Жарқўрғон районидаги «Коммунизм» колхозининг дала гвардиячилари машиналар қудратини амалда намойиш этмоқдалар. Коммунист Тўра Номозов бошлиқ бригада далаларида пахта тераётган 7 механик-ҳайдовчи кунига 35—40 тонна пахтани бункерлардан тўкяпти. Бу бригада йиллик планининг 10 процентидан кўпдир. Мусобақа пешқадамларидан С. Аҳмедов, Н. Мамараимов, Х. Шукуров, Ш. Тўраевларнинг ҳар бири ўз агрегатлари билан кунига 6—7 тонна ингичка толали пахта теришмоқда. Бригада заршунослари 72 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35,2 центнердан ипак пахта йиғиштириб олиб, давлат плани ва зиммага олинган социалистик мажбуриятни сентябрь ойи охиригача уддалашга аҳд қилдилар.

Колхозда ҳаммаси бўлиб 2200 гектар майдонда етиштирилган пахтанинг 70 процентини машиналар билан териб олиш учун бошланган кураш кун сайин авж олдириляпти. Шу кунларда мавжуд 46 та терим агрегатларининг деярли ҳаммаси ишлаяпти. Шу туфайли хўжаликда пахта териш ва тайёрлаш суръати кескин ошди.

Шунингдек, райондаги «Социализм» колхози ва «Шарқ юлдузи» совхозларида ҳам машина терими ёппасига қизитиб юборилди.

А. ХАЛИЛОВ.

ҒАЙРАТ КЎРСАТИБ

Қарши районидаги «Ленинизм» совхози заршунослари юбилей йилида давлатга 6640 тонна «оқ олтин» сотишга аҳд қилишган. Шунинг учун 2300 гектар майдонда пахтадан мўл ҳосил етиштирилди.

Хўжалик далаларида шу кунларда пахта қийғос очилди. Кўплаб бригадалар ҳосил йиғим-теримида суръатни кун сайин авж олдиришаётир.

Совхозда 1700 тонна уруғлик пахта тайёрланади. Уруғликка ажратилган ердан териб олинаётган ҳосил сифатига катта эътибор берилаётир. Ўзаро мусобақада Саттор Турдиев, Шоди Ҳасанов, Норсаид Бўриевлар бошлиқ бригадалар пешқадамлик қилишмоқда. Коммунист Шоди Ҳасанов бошлиқ бригада аъзолари кунига планнинг 3 процентидан ошириб уруғлик пахта тайёрлашмоқда. Чевар теримчилардан Тамара Соҳибова, Зайтуна Ҳасанова, Баҳригул Нормуродова, Румия Тўхтаева сингари пахтазор юлдузлари кунига хирмонга 120—130 килограммдан «оқ олтин» тўкишаётир.

— Бу йил областда теримчига ҳақ тўлашдаги янгича тартиб, яъни ҳар бир килограмм пахтага 10—12 тийиндан ҳақ тўлаш жорий этилгани терим суръатининг кўтарилишига ёрдам бермоқда, — дейди совхоз касаба союз комитети раиси Ш. Эшмуродов. — Бундан ташқари, хўжалигимизда кунлик мусобақа ғолибига устама мукофот жорий эттик. Биз уюшқоқликни ошириб, мавсумда четдан ёрдамчи олмай бор ҳосилни ўз кучимиз билан териб оламиз.

Бунинг учун хўжаликда барча имкониятлар бор. Ялпи ҳосилнинг 80 проценти машиналарда терилади. Мавжуд 29 та терим машинаси старт кутиб турибди. Қишлоқлар аҳолиси ҳисобидан 1,5 минг киши этак боғлаб пахта теради. Совхозда ҳадемай кунига 3,5 процент миқдорида пахта тайёрлаш кўзланмоқда.

М. КАРОМОВ.

Совет раҳбарининг китоби

Австрияда чиқарилди

ВЕНА, 28 сентябрь. (ТАСС). Австриянинг «Ферлаг орак» нашриёти Совет ҳукуматининг халқаро ва ички сиёсатига оид энг муҳим проблемалар ҳақида, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси тинчлик, қуролсизланиш ва халқаро ҳамкорлик учун курашда сарфлаётган куч-ғайратлар тўғрисида КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев нутқлари тўпламини босиб чиқарди. Тўплам «Қуролланиш-қуролсизланиш» — янгича тафаккур «кўзгусида», «Жамият ва экономикада қайта қуриш», «Ташқи сиёсат ва халқаро муносабатлар» бўлимларидан иборат. М. С. Горбачев тўғрисида қисқача биографик маълумот, унинг фотосуратлари берилган.

Тўпламга сўз бошини Австриянинг собиқ федерал канцлери, социалистик интернационал раисининг ўринбосари Бруно Крайский ёзган. Б. Крайский китобда берилган материаллар халқаро сиёсий воқеаларнинг манфаатдор кузатувчисига ҳозир содир бўлаётган ўзгаришларнинг тўғри манзарасини тасвирлаб беради, деб таъкидлайди.

Нашриёт директори Хельмут Ханүш ТАСС мухбири билан суҳбатда таъкидлаганидек, ҳозирги вақтда Ғарб дунёси Совет Иттифоқидаги ислоҳотларни, унинг халқаро кескинликни юмшатиш ва қуролсизланиш проблемаларига оид таклифларини, айни вақтда эса КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг фаолиятини тобора зўр қизиқиш билан кузатиб бормоқда.

Х. Ханүш айтдики, Германия Федератив Республикаси, Швейцария ва Австриядаги китоб савдоси ташкилотлари шу китобнинг муҳимлигини англаб, унга зўр қизиқиш билан қаради.

17 ОКТЯБРЬ — РЕСПУБЛИКАДА КОММУНИСТИК ШАНБАЛИК КУНИ

УЮШҚОҚЛИК БИЛАН

Бирлашмамизнинг тикувчи, бичиқчи ва хилма-хил касбдаги ишчилари шонли юбилейга бағишланган шанбаликни юксак уюшқоқлик билан ўтказиш юзасидан аниқ режалар тузиб ҳаракат қилмоқдалар. Ҳар бир цех, участка ва бригадада шанбалик куни энг юқори меҳнат унумдорлигига, юқори тежамкорликка, фақат аъло сифатли кийим-кечаклар тикишга эришиш учун тайёргарлик ишлари қизитиб юборилди.

Меҳнат байрамида 2 мингдан зиёд ишчи ва хизматчи фаол ишлайди. Шундан 1800 нафари иш жойида маҳсулотлар ишлаб чиқариш билан банд бўлади. 150 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади.

Илғор ишчи ва бригадалар имкониятлардан яхшироқ фойдаланиш даъвати билан чиқишди. Цехлар реконструкция қилиниб, машина ва ускуналар янгиланмоқда. Хуллас, ҳозир механизмларнинг учдан икки қисми янги, унумдор техника воситалари билан алмаштирилди. Ишчиларимиз мукаммал, серунум машиналар билан ишлашни тез ўзлаштириб бормоқдалар.

Шанбалик меҳнат байрами тусини олиши учун кўпгина ташкилий, техникавий тадбирлар ўтказилади. Илғорларни шарафлаш, уларга совға ва мукофотлар топшириш кўзда тутилган.

Шанбалик куни асосан тежалган хом ашё ва ресурслар ҳисобига ишлаймиз.

Мавжуда ТЎЛАГАНОВА,
Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги номли Тошкент тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчиси.

УНУМДОРЛИК—БОШ МЕЗОН

Марҳамат электр техника заводида КПСС XXVII съезди делегати Ойпарча Аҳмедова бошлиқ коммунистик меҳнат бригадасининг аъзолари республикада бўладиган шанбалик кунида смена нормасига қўшимча равишда беш юзта юқори амперли предохранитель ишлаб чиқариш мажбуриятини олдилар.

Корхонадаги бригадаларнинг кўпчилиги меҳнат байрами кунида энг юқори унумдорликка эришишга қарор берди. Шанбаликда 800 ишчи қатнашади, уларнинг кўпчилиги маҳсулот ишлаб чиқариш билан банд бўлади — ўн минглаб сўмлик электр аппаратлари ишлаб чиқариш мўлжаллаб қўйилди.

ШОФЁРЛАР АҲДИ

Урганчдаги 2534-автомобиль корхонасида Октябрь юбилейига бағишланган коммунистик шанбалик штаби тузилди. Шофёрлар меҳнат байрами кунида камида 3 минг тонна юкни ҳақ олмай ташиб беришга қарор қилдилар.

Шу куни ишлаб чиқариш илғорларидан Отабой Қаландаров, Бобохон Ўрунов, Бозорбой Отажонов ва бошқалар нормаларини икки баравар ошириб адо этиш мажбуриятини қабул қилдилар. Ремонтчилар ҳам ўз ҳиссаларини қўшадилар. Улар шанбаликда катта юк машиналарининг еттита моторини тиклашга аҳд қилдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН САҲНА УСТАЛАРИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

28 сентябрь куни Тошкетда Ўзбекистон театр арбоблари союзининг конференцияси бўлиб ўтди. Янги ижодий союз ишининг дастлабки натижалари муҳокама қилинди. Республика театр арбоблари союзи правлениесининг раиси, СССР халқ артисти Б. Р. Қориева доклад қилди.

Таъсис мажлисидан кейин ўтган ярим йил ичида саҳна санъатини янги поғонага кўтаришга қаратилган ижодий ва ташкилий фаолият кучайтирилганлиги таъкидлаб ўтилди. Союзнинг ижодий секциялар ишини яхшилашга, бадиий коллективларнинг профессионал савиясини оширишга таъсири анча сезиларли бўлиб қолди. Область театрлари ўртасида ўзаро гастроллар, режиссёрлар ўқуви, постановка премьераларини кенг муҳокама қилиш практика қилинмоқда. Ижодкор ёшларга кўпроқ эътибор бериладиган бўлиб қолди.

Шу билан бирга республика театр арбоблари союзининг ишида ҳали ҳам ҳал этилмаган муаммолар кўп, дейишди конференция қатнашчилари. Бир қанча театрлар ва театр-томоша муассасаларидаги маънавий-психологик муҳитни соғломлаштиришга, актёрлар ва режиссёрларни тарбиялаш ва уларнинг профессионал тайёргарлигига алоҳида жиддий эътибор бериш зарур. Театрлар ишини планлаштиришдаги, репертуар танлашдаги катта камчиликлар ҳали тугатилмагани кўрсатиб ўтилди.

Конференция муҳокама қилинган масала юзасидан қарор қабул қилди. Ўзбекистон театр арбоблари союзининг устави ва янги структураси тасдиқланди.

Шу куни Ўзбекистон театр арбоблари союзи правлениесининг пленуми бўлди.

Тасдиқланган янги структурага мувофиқ ижодий союз раҳбар органларига қўшимча сайлов ўтказилди.

(ЎзТАГ).

ЯПОНИЯЛИК МЕҲМОНЛАР

Япония — Совет дўстлик жамиятининг делегацияси Ўзбекистон ҳаёти билан танишди. Делегация составида япониялик машҳур рассом С. Нода ва япон кийим-кечакларини ишлаб чиқарувчи махсус фирма президенти Т. Камбо бор эди.

Меҳмонлар билан Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетида, Ўзбекистон Рассомлар союзида суҳбат ўтказилди, улар Ўзбекистон ССР санъат музейида тасвирий санъат виставкаси очилишида иштирок этдилар, республика пойтахтининг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирдилар, саноат корхоналари коллективларида бўлдилар, Хива, Бухоро ва Самарқандга сафар қилдилар.

Япония делегацияси Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамиятининг активлари билан учрашди.

(ЎзТАГ).

ОБ-ҲАВО

Ўзбекистон ССР гидрометеомарказидан хабар қилишларича, республикамизда ҳавонинг бироз булутланиб туриши, ёғингарчиликнинг бўлмаслиги кутилади. Шарқдан секундига 1—5 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 10—15, кундузи 25—30, жанубда 32 даражагача иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво кам булутли бўлиб, шарқдан секундига 1—5 метр тезликда шамол эсади. Ҳарорат кечаси 12—14, кундузи 22—29 даража атрофида бўлади.

(ЎзТАГ).

МАРКСЧА-ЛЕНИНЧА ДИАЛЕКТИКАНИ ЎЗЛАШТИРАЙЛИК, ЎҚИШНИНГ АМАЛИЙ ИШЛАР БИЛАН БОҒЛАНИШИНИ КУЧАЙТИРАЙЛИК

КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил март ва апрель Пленумлари социалистик тараққиётнинг янги босқичини — ижтимоий турмушнинг ҳамма соҳаларини сифат жиҳатидан ўзгартириш босқичини бошлаб берди. КПСС XXVII съезди белгиланган ана шу йўлни мустаҳкамлади, мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштиришнинг кўп қиррали программасини ишлаб чиқди, бу программа партия учун, барча меҳнаткашлар учун асосий ҳужжат бўлиб қолди. Марказий Комитетнинг сўнгги икки Пленуми — январь ва июнь Пленумлари кейинги икки йил ичидаги амалий ишларга, актив назарий изланишларга якун ясади, жадаллаштириш ғояларини амалий ишларга ўтказди, биз келгуси ўн йилликларда яшашимиз ва ишлашимиз лозим бўлган янги хўжалик ва ижтимоий комплекснинг пойдеворига асос солди.

Қайта қуриш кундалик турмушимизга кириб келди, унинг ажралмас қисмига айланди. Совет жамияти ҳаётининг ҳамма томонларини демократиялаш жараёни авж олиб бормоқда. Шу билан бирга революцион ўзгартиришлар зиддиятлар, эскилик, турғунлик, бюрократизмга қарши курашда амалга оширилмоқда. Қайта қуриш кўп жойларга ҳали реал етиб борган эмас. Бир қанча йўналишларда у паст суръатлар билан бормоқда, изчил ўтказилмаяпти. Айрим регионларда, меҳнат коллективларида сиёсий ва иқтисодий турмушнинг катта-катта масалаларига оид муҳим қарорлар ярим-ёрти, чала амалга оширилиши фактлари оз эмас.

Эскилик, умри тугаган анъаналар ва консерватизмнинг тўсқинлик қилувчи кучини бартараф этиш учун, қайта қуришга жадаллик ва таъсирчанлик бағишлаш учун революцион жараёнлар оммани ва ҳаётнинг ҳамма соҳаларини қамраб олиши зарур. Аслида гап совет кишиларининг онгини қайта қуриш, уни маориф ва умумий маданиятни, хабардорлик ва билим доирасини янги даражага кўтариш тўғрисида бормоқда.

Меҳнаткашларнинг сиёсий ва иқтисодий ўқуви ижтимоий онгни қайта қуришнинг таъсирчан воситаси, яхлит марксча-ленинча дунёқарашни тарбиялашнинг қудратли воситаси, партиянинг қайта қуриш ва янгилаш йўлини амалга оширишда унинг ишончли ёрдамчиси бўлиши лозим. КПСС Марказий Комитетининг эълон қилинган «Меҳнаткашларнинг сиёсий ва иқтисодий ўқуви системасини қайта қуриш тўғрисида»ги қарорида, шунингдек КПСС Марказий Комитети кенг муҳокама қилиш натижаларини ҳисобга олиб тасдиқлаган «Меҳнаткашлар сиёсий ва иқтисодий ўқуви системасини қайта қуришнинг асосий йўналишлари тўғрисида»ги қарорида меҳнаткашларнинг марксча-ленинча таълими аҳволига ҳолисона баҳо берилган, жамиятимизда амалга оширилаётган революцион жараёнларда сиёсий ва иқтисодий ўқишнинг роли аниқ-равшан ифодаланган, партия идеология фаолиятининг мана шу энг муҳим участкасини қайта қуришнинг конкрет йўллари белгилаб берилган. Моҳият жиҳатидан бу қарорларда совет жамияти тараққиётининг ҳозирги бурилиш босқичида марксча-ленинча таълим концепцияси баён қилинган.

* * *

Партия Марказий Комитети меҳнаткашларнинг сиёсий ва иқтисодий ўқуви системасини қайта қуриш йўлларини белгилар экан, партия, касаба союз, комсомол комитетларининг, хўжалик органларининг эътиборини бир қанча ўзаро боғлиқ вазифаларни комплекс ҳал этиш зарурлигига қаратмоқда.

Бу вазифаларнинг энг муҳимлари — **сиёсий ва иқтисодий ўқишнинг мазмунини тубдан янгилашдан,** унинг **ғоявий-назарий савиясини оширишдан иборат.** Қайта қуриш — асосли ўзгаришлар давридир, янги тарихий шароитда Октябрь ишининг давом эттирилишидир. Қайта қуриш совет жамиятидаги, жаҳон тараққиётидаги аҳволни, инсон ҳаёти ва инсониятнинг барча туб проблемаларига оид ишларни холисона таҳлил қилишни тақозо этди. КПСС давр тақозосига, совет кишиларини, жаҳон ҳамжамиятини ҳаяжонга солаётган долзарб саволларга жавобан тарихнинг ҳозирги босқичининг бурилиш характери ҳақидаги, ҳозирги даврнинг тенденциялари ва зиддиятлари, ижтимоий тараққиётнинг ҳаракатлантирувчи кучлари, қайта қуришнинг объектив зарурлиги ва муқаррарлиги, социалистик жамиятнинг сифат жиҳатидан янги ҳолат сари ҳаракатининг қонунийлиги, аста-секин коммунизмга ўтиш диалектикаси тўғрисида янги назарий қоидаларни олға сурди. КПСС Программасида, партия XXVII съезди, КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил январь ва июнь Пленумлари материалларида баён қилиб берилган бу қоидалар сиёсий ва иқтисодий таълимнинг мазмунини ташкил этади.

Жадаллаштириш ҳозирги замон марксча-ленинча тафаккурининг энг катта ютуғи, жамият тараққиёти ҳозирги босқичининг социализмнинг ҳамма даражаларида унинг натижадорлик билан янгилашга қаратилган объектив талабларнинг назарий ва амалий ифодаси сифатида бутун ўқувнинг марказига қўйилади.

Ўрганиладиган барча курслар К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Лениннинг ғоявий-назарий меросига, КПСС, қардош партиялар бой тарихий тажрибасига асосланади. Даврларнинг, сиёсат, революцион анъаналарнинг жонли боғлиқлиги, уларнинг ҳозирги ишлар билан ҳамоҳанглиги ҳозирги замонамизни идроклашнинг, келажакни англаб олишнинг асоси ва таъсирчан воситаси бўлиши лозим.

Жадаллаштиришнинг турли жиҳатларини очиб берадиган проблемалар билан бир қаторда «Марксизм-ленинизм — жамиятни революцион ўзгартиришнинг илмий негизи», «КПССнинг тарихий тажрибаси ва ҳозирги давр», «Марксча-ленинча философия ва социал тараққиёт», «Сиёсий иқтисод ва социалистик ишлаб чиқаришнинг самарадорлиги проблемалари», «Илмий коммунизм ва социализмни такомиллаштиришнинг актуал проблемалари» махсус курсларини ишлаб чиқиш ва киритиш вазифаси қўйилди, бу курслар коммунистлар ва партиясизларнинг марксизм-ленинизм назариясини унинг барча таркибий қисмлари бирлигида системали ва яхлит ўзлаштиришга эҳтиёжларини тўла қондиришга имкон беради, социалистик қурилишнинг ҳозирги босқичи, социализм ҳаётимизнинг реаллиги, ҳар бир конкрет инсоннинг социализмни амалда такомиллаштиришдаги ўрни, роли ва ҳиссаси ҳақида тўғри фикр юритишига имконият яратади.

КПСС шунга асосланадики, марксизм-ленинизм таълимотига садоқат классикларнинг у ёки бу қоидаларини ўз вақтида эслатиб ўтишдан, цитаталарни мавжуд фактларга «мослаштиришдан» иборат эмас. Қуруқ сафсата, қироатхонлик ва догматизм билимларни чинакамига ривожлантириш йўлида ҳамиша ғов бўлиб келди. Сўнгги йилларда реал, жонли социализмни унинг бутун жўшқинлиги ва тараққиёт зиддиятлари билан биргаликда ўрганиш ўрнини кўпинча мавҳум модулларни ясаш эгаллаганлиги бу аниқ-равшан ҳақиқатни яна бир бор тасдиқлади. Сиёсий ўқиш ўтмишга қаратилган эди. Марксизм-ленинизм асослари атрофида, аллақачонлар маълум бўлган «негиз»ларни ҳадеб такрорлайверишдан четга чиқа олмади, кашфиёт қувончи, революцион назариянинг гўзаллиги ва жозибадорлиги — инсониятнинг мана шу буюк интеллектуал бойлиги эса зерикарли, сийқа, расмий нарсага айлантириб қўйилди.

Даврнинг энг муҳим талаби, **ўқиш мантиқининг ўзини ўзгартириш** буюртмаси ана шундан келиб чиқади. Социалистик ўзгартишларнинг мақсади ва воситаларини тушуниб етишга диалектик, ленинча ижодий ёндашувни қайта тиклаш зарур, реал зиддиятларни икир-чикиригача ва пухта ўйлаб ўрганиш лозим, бу зиддиятларни ҳал этишнинг самарали йўлларини топиш керак. Олдиндан баён этиб қўйилган принциплардан ҳаёт фактлари сари эмас, балки ҳаёт реалликларидан, совет жамиятида ва умуман бутун дунёда юз бераётган ҳақиқий жараёнлардан назарий умумлашмалар, хулосалар сари, классик меросни, жуда кўп кўникиб кетилган тасаввурлар ва концепцияларни: планлилик, централизм, демократия, ошкоралик, социал адолат ва ҳоказоларни онгли равишда идроклаш ва қайта идроклаш сари бориш керак. Ўтмишга, ҳатто баъзи тарихий шароитларда ўзини оқлаган босиб ўтилган йўл сари орқага қараб эмас, балки ижобий нарсаларни улоқтириб ташламай, уни ривожлантириб ва такомиллаштириб олға томон бориш керак. Ленин билан, марксча-ленинча диалектика билан олға бориш керак. Сиёсий ва иқтисодий ўқиш мазмунини тубдан янгилашнинг моҳияти ва мундарижаси мана шундан иборат.

Ўқиш мазмунининг янгиланганлиги унинг ҳаёт билан боғлиқлигини, мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришнинг туб проблемаларини ҳал этиш билан боғлиқлигини мустаҳкамлаш учун реал шароитлар яратади. **Ўқишнинг амалий самарасини ва партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари, меҳнат коллективлари турмушининг ҳамма томонларига таъсирини оғишмай ошириб бориш зарур.** Ҳар бир машғулот янгича ишлашга ижодий кайфият муҳитини, юксак масъулиятни вужудга келтиришга, жадаллаштириш резервларини зўр бериб излашга ёрдам бериши, ўн иккинчи беш йиллик вазифаларини ҳал этишга кўмаклашиши лозим. Пропагандистнинг доно ва ҳаққоний сўзлари амалий вазифаларни ҳал этиш билан уйғун боғлиқ бўлиши лозим. Ўқишни шунга қаратиш зарурки, меҳнатни ташкил этиш тобора яхшиланиб борсин, ишлаб чиқаришда тартиб ва интизомга қатъий риоя қилинсин, ичкиликбозлик, текинхўрлик, жиноятчиликка қарши қатъий кураш олиб борилсин.

КПСС Марказий Комитети коммунистлар ўқувига принципиал аҳамият бермоқда. **Партия ўқувининг** асосий **мақсади** КПСС аъзоларининг юксак ғоявийлиги ва онглилигини тарбиялашдан, уларнинг ҳар бирида сиёсий жангчи ва омманинг ташкилотчиси, партия бош йўлини ҳаётга актив татбиқ этувчи фазилатларини ривожлантиришдан, шахсий манфаатларни ижтимоий манфаатларга бўйсундиришга тайёр туришни, халққа садоқат билан хизмат қилишни тарбиялашдан иборат. Ҳар бир коммунист, айниқса раҳбар коммунист марксча-ленинча диалектикани эгаллаши, ижтимоий тараққиёт қонунларини яхши билиши, ўртага қўйилган вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун бугунги воқеликни ижодий идроклаши керак.

Партия XXVII съезди, ВЛКСМ XX съезди талабларига мувофиқ равишда **комсомол сиёсий ўқуви** қайта қурилиши лозим. Комсомол сиёсий ўқуви ҳозирги шароитда йигит ва қизларда коммунистик дунёқарашни, юксак маънавий фазилатларни тарбиялаши, социализм тинчлик тақдири учун, Ватанимизнинг келажаги учун масъулиятни шакллантириши лозим.

ПРАВДА — Орган Центрального Комитета КПСС

Комсомолларнинг сиёсий таълими амалий ишлар билан чамбарчас боғлаб олиб борилиши, ёшларнинг юксалган маънавий эҳтиёжларини ҳисобга олиши, жамиятни янгилаш ва демократиялаш жараёнларига ёшларни фаол жалб этишга кўмаклашиши керак. Комсомол ўқуви мазмунини партия ўқуви учун тавсия этилган курслар, шунингдек ВЛКСМ Марказий Комитети белгилаб берадиган махсус ёшлар проблематикаси ташкил этади.

КПСС Марказий Комитети **сиёсий ўқув формаларини унинг мазмунига тўла мослаш** вазифасини қўйди. Коммунистлар ва партиясиз активлар ўқувини сиёсий мактабларда, сиёсий ва методологик семинарларда ҳамда марксизм-ленинизм университетларида; комсомоллар ва ёшлар ўқувини эса — комсомол сиёсий мактаблари ва семинарларида, сиёсий баҳслар клубларида марказлаштириш кўзда тутилмоқда.

Бу вазифанинг моҳияти бир мактаб ва семинарни бошқалари билан алмаштириш ёки эски формаларга янги ном беришдан иборат эмас. Бундай уринишлар илгари ҳам бўлган эди. Энг муҳими шундан иборатки, янги мазмун билан тўлдирилган ўқишнинг бу формалари меҳнаткашларнинг маънавий мулоқотлари масканига, ҳаётнинг ўзи мунтазам равишда ўртага қўяётган кўп сонли ва мураккаб масалаларга жавобларни коллектив равишда излаш жойига, оммани сиёсий тарбиялашнинг таъсирчан воситасига айлансин. Ҳамма мактабларда ва семинарларда халқ эҳтиёжлари, давлат ва жамият тақдири тўғрисида ғамхўрлик билан йўғрилган ошкоралик, рўй-ростлик, кенг масъулиятли баҳслашув муҳитини вужудга келтириш лозим.

Якка тартибдаги план асосида мустақил **ўқишга** янги системада алоҳида аҳамият берилмоқда. Ўз билимларини оширишнинг ана шу шакли умуман ўқимаган одамлар учун ниқобга айлантирилган, уларни ҳимоя қилиш учун фойдаланилган практикани тугатиш талаб қилинади. Партия ташкилотлари якка тартибдаги план асосида ўқишни ташкил этар эканлар шунга асосланишлари керакки, ҳозирги шароитда ўқишнинг бу формалари аслида ўз моҳияти жиҳатидан янги йўналиш бўлиб, уни бошқача негизда ташкил этиш лозим. Мустақил шуғулланадиганлар учун консультация пунктлари, доимий ҳаракатдаги лекторийлар, сиёсий клублар ташкил этиш, илмий-амалий конференциялар ўтказиш керак. Ҳар томонлама ёрдам бериш билан бирга масъулиятни ошириш ва контролни кучайтириш лозим.

Сиёсий ўқувни қайта қуриш — **унинг демократик принципларини** кенг **ривожлантиришни** назарда тутади. Аслида гап ўқувнинг демократизми янги концепциясини турмушга татбиқ этиш ҳақида бормоқда, бу концепция бир тоифа кишилар «ваъз айтадиган», ҳақиқатни баён қиладиган, бошқалар эса уни «уқиб оладиган» практикани қатъиян ўзгартиришни кўзда тутади. Ўз фикрини бемалол, ошкора айтиш, ўзаро ҳурмат билан мулоқотда бўлиш, энг зарур муаммоларни жонкуярлик билан муҳокама қилиш — шундай бир воситадирки, унинг ёрдами билан ўқишнинг қироатхонлик усулларига барҳам бериш, назарияга қизиқишни қайтадан уйғотиш, омманинг юксак сиёсий маданиятини вужудга келтиришни таъминлаш мумкин.

Ўқишнинг янги системаси меҳнаткашларга сиёсий, иқтисодий, социал, ҳуқуқий ва бошқа билимларни тўлдириш учун кенг имконият беради. Партия ташкилотларига тингловчиларнинг талабларига, муайян меҳнат коллективининг эҳтиёжларига, региондаги мафкуравий вазиятга, ҳал этилаётган социал-иқтисодий вазифаларга энг кўп даражада мувофиқ келадиган курсни танлаб олиш ҳуқуқи берилган. Заруратга қараб **мактаб ва семинарларнинг тингловчилари тавсия этилган рўйхатга киритилмаган курсни ҳам ўрганишлари мумкин.** Бу курсни ўрганиш учун зарур таълим-методик шароит бўлган тақдирда шундай курс жорий этилади.

Тавсия этилган ўқув формаларининг ҳаммаси абадул абад белгилаб қўйилган формалар эмас, балки **намунавий формалар эканини** таъкидлаб ўтиш муҳимдир. Конкрет шароитларга қараб партия ташкилоти меҳнаткашлар ўқишининг исталган формасини, шу жумладан, тавсия этилган рўйхатга кирмаган формасини ҳам танлаб олиши мумкин. Айни вақтда янги формаларни излаш формабозликка, қуруқдан-қуруқ экспериментбозликка олиб бормаслиги, балки, пировард натижага хизмат қилиши, яъни ўқишнинг юксак самарадорлигини тўла-тўкис таъминлайдиган бўлиши асосий вазифадир.

Демократизм — **системани шакллантиришга ёндашувларни принципиал ўзгартириш ҳамдир.** Эндиликда сиёсий мактаблар, сиёсий ва методологик семинарларнинг тингловчилари рўйхати коммунистлардан ҳам, комсомол ва партиясиз активлардан ҳам тузилиши мумкин. Зарурат бўлган жойларда сиёсий ўқиш системасининг ўқув группалари бошланғич ишлаб чиқариш бўлинмалари негизида ташкил этилиши, яъни уларнинг составига бригада, участка, ферманинг барча аъзолари киритилиши мумкин.

Ўқувнинг бир формасидан иккинчисига ўтганда одамларнинг талаблари тўла-тўкис эътиборга олиниши, тингловчиларнинг муайян категорияси учун энг самарали ва мақбул сиёсий ва иқтисодий билим берилиши таъминланиши керак. Ҳар бир конкрет меҳнат коллективида ўқишнинг оқилона структураси, унинг формалари, миқдори, улардаги тингловчилар состави ва шу кабиларни партия ташкилоти касаба союз ва комсомол комитетлари ҳамда маъмурият билан биргаликда белгилайди. Шу билан бирга, юқори малакали пропагандистлар мавжудлиги, ўқишнинг моддий-техникавий имкониятлари, меҳнаткашлар ишлаб чиқариш ва жамоат ишининг характери, уларнинг маълумот савияси, сиёсий, иқтисодий ва касбкор тайёргарлиги даражаси эътиборга олиниши зарур.

КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил июнь Пленуми кадрларнинг иқтисодий билимини ошириш, уларнинг демократия ва кенг ошкоралик вазиятида иқтисодий усуллар билан бошқара олиш маҳорати халқ хўжалигини бошқаришни муваффақиятли қайта қуришнинг энг зарур шарти эканини таъкидлади. Шу муносабат билан **меҳнаткашларнинг иқтисодий таълими тубдан қайта қурилиши** лозим.

Кейинги ўн йилликларда мамлакатда экономикани бошқариш соҳасида таркиб топган асосий маъмурий усуллар шароитида иқтисодий ва профессионал ўқиш сунъий равишда бир-биридан ажралиб қолди. Министрликлар ва идоралар, хўжалик раҳбарлари кадрларга иқтисодий билимларни ўргатиш тўғрисидаги ғамхўрликни партия комитетлари зиммасига юклаб қўйдилар. Аслида кўп йиллар мобайнида бу иш билан фақат пропаганда ва агитация бўлимлари, сиёсий маориф уйлари ва кабинетлари шуғулланиб келди. Бунинг оқибати нима бўлганлиги яхши маълум. Ҳамма жойда кадрларнинг иқтисодий саводи заиф бўлиб қолди.

КПСС Марказий Комитетининг қарорига биноан партия комитетлари иқтисодий ўқувга сиёсий раҳбарликни амалга оширадиган, уни ривожлантиришнинг асосий йўналишларини белгилаб берадиган принцип қайта тикланмоқда. Ҳозирги вақтда бу иш КПСС Марказий Комитетининг иқтисодий ва тармоқ бўлимлари, иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка, область, шаҳар, район партия комитетлари зиммасига юклатилмоқда. Тармоқдаги иқтисодий ўқувни планлаштириш ва ташкил этиш, унинг сифатини ва натижадорлигини ошириш, моддий-техникавий базасини мустаҳкамлаш соҳасидаги жами амалий, конкрет иш тегишли министрликлар ва идораларнинг, хўжалик раҳбарларининг зиммасига юклатилади. Уларнинг бу масаладаги фаолиятини мувофиқлаштириб туриш СССР Министрлар Советининг социал ривожланиш масалалари билан шуғулланувчи бюросига топширилади. Аслида гап, Ленин ибораси билан айтганда, «...масалани тўғри сиёсий ҳал қилиш асосида узоқ вақт, мунтазам, сабот-матонат, сабр-тоқат билан, ҳар томонлама, қайта-қайта ишлаб чиқариш пропагандаси олиб бормоқ керак, тўғрироғи: юргизмоқ керак, **бу пропагандани давлат миқёсида, давлат идораси номидан ва унинг раҳбарлиги остида юргизмоқ керак».** (В. И. Ленин, Тўла асарлар тўплами, 42-том, 350-бет. Тагига чизилган. — **Редакция**).

Иқтисодий ўқув қайта қуриш давомида бир-бири билан боғлиқ бўлган икки вазифани ҳал этиши зарур. Биринчидан, **иқтисодий ўқув ишлаб чиқариш (касб-кор) ўқуви билан бирга қўшилиши,** шу асосда оммавий ишлаб чиқариш-иқтисодий ўқув уюштирилиши керак. Социалистик хўжалик юритиш мактаблари, ишлаб чиқариш-иқтисодий семинарлар ва техника-иқтисод билимлари университетлари бу ўқувнинг асосий формалари бўлиб қолиши лозим.

Бевосита корхоналарда, бирлашмаларда, муассасалар ва ташкилотларда меҳнаткашларнинг узлуксиз ишлаб чиқариш-иқтисодий таълимининг оммавий формаларида мунтазам ўқиши билан бирга таълим-курс комбинатлари (ўқув пунктлари)да, техника мактабларида, ҳунар-техника билим юртларида, малака ошириш курслари, факультетлари ва институтларида, бошқа махсус ўқув юртларида ишчилар, инженер-техник ходимлар ва хизматчиларнинг малакаси оширилиши ва улар вақти-вақти билан қайта тайёрланиши керак. Бу қоида шу беш йилликнинг охиридаёқ даврий таълимдан узлуксиз таълимга ўтилишини таъминлаш, меҳнаткашларга иқтисодий ва илмий-техникавий билимларини узлуксиз янгилаш ва тўлдириб бориш, ўз касб-кор маҳоратини ошириш имконини беради.

ВЦСПСнинг, касаба союзлари марказий комитетлари ва Советларининг, корхоналар, ташкилотлар, колхоз ва совхозлар касаба союз комитетларининг роли анча оширилади. Уларнинг олдига хўжалик органлари билан чамбарчас ҳамкорликда ишчи ва колхозчиларнинг социалистик хўжалик юритиш мактабларида, оммавий ишлаб чиқариш-иқтисодий ўқуви бошқа формаларида ўқишини ташкил этиш вазифаси қўйилди. Машғулотларнинг раҳбарларини танлаш ва уларга талим бериш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, илғор ишлаб чиқариш тажрибасини ўрганишга оид тавсиялар тайёрлаш, сифат группалари ва тўгараклари, илмий-техника жамиятлари, илғор тажриба мактаблари ишини такомиллаштириш ва шу каби ишлар хусусида касаба союзлари ўзларининг ҳал қилувчи сўзини айтишлари керак.

Иккинчидан, бу ишни ташкил этишдаги жамоатчилик асосларини бўшаштирмай, **ишлаб чиқариш-иқтисодий ўқуви кадрлар малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш давлат системасига қўшилсин.**

Бу вазифа бир йилда ҳал этилмаслиги табиий, у ўқувнинг моддий-техникавий базасини анча мустаҳкамлашни, қўшимча молиявий ресурсларни талаб қилади. Аммо бу ишда сусткашликка ҳам йўл қўйиб бўлмайди. Жойлардаги ишнинг муваффақияти меҳнат коллективларининг ташаббусига, ижодкорлигига, хўжалик ва касаба союз ташкилотларининг куч-ғайратларини аниқ мувофиқлаштиришга боғлиқ бўлади.

Сиёсий ва иқтисодий ўқувни қайта қуриш соҳасидаги вазифаларни амалга ошириш учун **партиявий раҳбарлик савиясини** анча **ошириш** керак бўлади. КПСС Марказий Комитети кадрлар ўқувини менсимай, унга бефарқ қараш фактларини қоралади, унга етарли баҳо бермасликка қатъиян чек қўйишга даъват этди. КПСС Марказий Комитетининг қарорида таъкидланишича, партия комитетлари сиёсий ўқувни ва ишлаб чиқариш-иқтисодий таълимни меҳнаткашларга ғоявий-назарий ва касб-кор билими беришнинг бир-бирини тўлдирувчи ва партия кадрлар сиёсати бир қисмини ташкил этувчи жиҳатлари деб билиш керак. Шундай қилиб гап партия идеология фаолиятининг мана шу энг муҳим соҳасига конкрет, кундалик раҳбарлик қилиш бутун партия комитетининг, унинг коллегиал органлари — пленумлар ва бюроларнинг иши бўлиб қолиши ҳақида бормоқда. Кадрларнинг назарий тайёргарлиги ва ғоявий-маънавий чиниқиши учун партия комитетларининг биринчи секретарлари зиммасига шахсан масъулият юклатилган.

Бошланғич партия ташкилотлари сиёсий ва иқтисодий ўқувнинг самарадорлиги ҳамда сифатини ошириш соҳасидаги ишда асосий бўғин бўлиб қоладилар. Улар коммунистларнинг ғоявий-сиёсий савиясини ошириш, КПСС Устави талабларини бажариш учун коммунистларга нисбатан талабчанликни кучайтиришлари керак.

Пропагандист кадрлар олдига оширилган талаблар қўйилмоқда. Пропагандистларнинг сафи билимдон, ижодкор, партия ишига садоқатли, анализ қила оладиган ва ўзига хос тарзда фикрлайдиган, коммунистик идеалларни далил-исботлар билан қаттиқ туриб ҳимоя қила оладиган кишилар билан тўлдирилиши керак. Партия, совет, касаба союз, хўжалик раҳбарлари билан бир қаторда бу ишга олимлар ва мутахассисларни, адабиёт ва санъат арбобларини, ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторларини актив жалб қилиш лозим. Уруш ва меҳнат ветеранларининг тажрибаси ҳамда билимларидан кенг фойдаланилсин.

Янги шароитларда **марксизм-ленинизм университетларининг** роли анча ортади. КПСС Марказий Комитетининг қарорига мувофиқ улар партия комитетларининг сиёсий маориф уйлари билан бирлаштирилади. Шу тариқа пропагандист кадрларни танлаш, сифатли тайёрлаш ва улардан фойдаланишнинг яхлит системаси яратилади.

Марксизм-ленинизм университетларида пропагандист кадрлар тайёрлаш билан бирга сиёсий маориф уйлари, малака ошириш институтлари ва курслари ҳузуридаги ишлаб чиқаришдан ажратиб ўқитадиган икки ҳафталик курслардан, маҳаллий партия, хўжалик ва касаба союз органлари ўтказадиган доимий семинарлардан шу мақсадда кенг фойдаланиш зарур.

Қайта қуришнинг муваффақияти **ўқишни таълим-методик жиҳатдан таъминлашни** такомиллаштиришга ҳар томонлама боғлиқ бўлади. КПСС Марказий Комитетининг ҳужжатларида янги программалар, дарсликлар ва ўқув қўлланмалари яратиш вазифаси қўйилган. Улар жонли, ифодали тил билан ёзилиши, сиёсий ўқувнинг янгиланган мазмунига, унинг янги мантиқига тўла-тўкис мувофиқ келиши лозим.

Сиёсий маориф уйлари ва кабинетларининг **моддий-техникавий базасини** анча **мустаҳкамлаш** зарур. Улар зарур нусха кўчирувчи, видеопроекция ва телевизион-дисплей техникаси билан, кино-фото лабораториялар ва материаллар билан жиҳозланиши, уларни компьютерлаш чора-тадбирлари амалга оширилиши лозим. Қишлоқ район партия комитетлари ва партия комитетларининг сиёсий маориф кабинетларига алоҳида эътибор берилиши керак.

Ўқувни қайта қуриш — мураккаб ва кўп соҳали жараён. Ҳужжатларни қабул этиш фақат бошланғич, тайёргарлик босқичини сиёсий ва иқтисодий ўқув системасини қайта қуриш концепциясини, унинг асосий йўналишларини ишлаб чиқиш босқичини ниҳоясига етказади. Олдинда бундан ҳам масъулиятлироқ вазифалар турибди. Ўқувни қайта қуриш ғояларини амалий ишлар соҳасига ўтказиш керак. 1987/88 ўқув йилининг ўзидаёқ кўп иш қилиш лозим. Бу ишнинг энг муҳим хусусияти шундан иборатки, у Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига тайёргарлик кўриш ва бу байрамни ўтказиш билан, XIX Бутуниттифоқ партия конференциясини ўтказиш билан бир вақтга тўғри келади. Ўқувнинг мазмунини янада актуаллаштириш, унинг ғоявий-назарий савиясини кучайтириш учун партиянинг Октябрь юбилейи билан боғлиқ бўлган ҳужжатларидан тўла-тўкис фойдаланиш зарур. «Мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш — КПССнинг стратегик йўли» ва «Ишлаб чиқаришни интенсивлаштириш» курсларини ўрганишни давом эттириш ҳам шу мақсадга хизмат қилдирилиши лозим.

Янги ўқув йилининг охирида мамлакат халқ хўжалигининг ўн иккинчи беш йиллик биринчи ярмидаги иши якунланади. Бу якунлар салмоқлироқ бўлиши учун меҳнат ғайратини кучайтириш, ҳар бир коллективнинг ижодий самарадорлигини имкони борича ошириш керак. Ҳозирнинг ўзидаёқ сиёсий ва иқтисодий ўқув ишлаб чиқариш резервларини имкони борича кўпроқ қидириб топишга, демократиялаш, ошкоралик, ўзини ўзи бошқариш жараёнларини ривожлантиришга кўмаклашиши тўғрисида ғамхўрлик қилмоқ зарур. Ўқувнинг ҳамма формаларидаги биринчи машғулотни **«Қайта қуришни амалий ишлар билан чуқурлаштирайлик»** мавзуида ўтказиш тавсия қилинади.

Янги ўқув йилида 1988—89 ўқув йилидан янги ўқув системасига ўтишга тайёргарлик кўриш соҳасида кўп иш қилиниши лозим.

КПСС Марказий Комитети қабул қилган ҳужжатлар сиёсий ва иқтисодий ўқувни қайта қуриш учун принципиал йўл-йўриқлар беради. Ҳаёт, амалий тажриба бизнинг ўртага қўйилган вазифани ҳал этиш энг самарали йўллари тўғрисидаги тасаввурларимизни чуқурлаштиради. Бу йўлда бирталай янги муаммолар, чигалликлар учрайди, хатолар ҳам бўлиши мумкин. Аммо хато қилишдан қўрқиш энг катта хатодир, деб таъкидлади М. С. Горбачев. Эскириб қолган сийқа усуллар ва одатларни дадил синдириб ташлаш, экспериментлар натижалари, меҳнаткашларнинг манфаатлари эътиборга олинган амалий таклифлар билан ўқув практикасини бойитиш, билимни эътиқодга ва ҳаётий принципларга, назарий қоидаларни реал ишларга айлантириш зарур. Шундай қилгандагина ўқувни қайта қуришнинг муваффақиятли бўлиб чиқишига умид боғлаш мумкин.

(«Правда» газетасининг 29 сентябрь сонидаги редакцион мақола).

1 ОКТЯБРЬ—ХИТОЙ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН КУН

Пекинда халқаро телекоммуникациялар маркази қурилди. Замонавий, кўпқаватли бинода Хитойнинг бошқа давлатлар билан телекс, телетайп ва телефон алоқасини узлуксиз таъминлаш учун энг янги аппаратлар ўрнатилган.

Суратда: микротўлқиндаги телефон алоқаси учун мўлжалланган аппаратлар текширилмоқда.

Синьхуа—ТАСС фотоси.

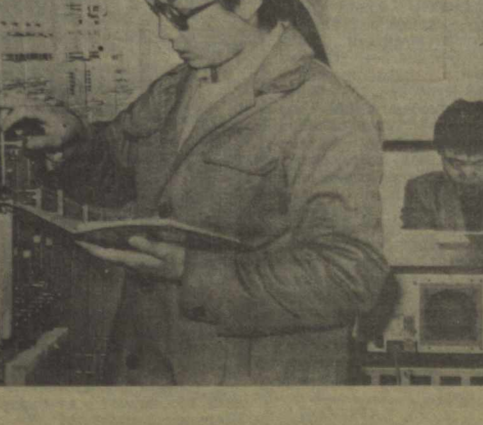

*

ДУНЁ ВОҚЕАЛАРИ

ПЕНСИОНЕРЛАРНИНГ АЧЧИҚ ҚИСМАТИ

Полиция наряди 74 яшар Мария Тереза ди Лоренцо билан унинг 50 яшар хаста ўғли, шунингдек 93 яшар Луиза Эррузо кўчириб юборилсин, деган иккита топшириқ олди. Мана зирхли автофургон сиренасини увиллатиб чалиб, Рим кўчаларидан бормоқда. «Тартиб посбонлари» уйларни ёқмайдиган ижарачилардан тозалаб, уй эгаларининг «истакларини» бажо келтиришга шошилмоқдалар. Кўчага чиқариб ташланганларнинг кейинги тақдири билан маъмурларнинг иши йўқ.

Италия газеталари саҳифаларидаги бундай хабарларни ўқиганингда бунақа одамлар квартира ҳақини тўламасалар керак, деган фикрга келасан, киши. Аммо улар квартира ҳақини тўлашлари,

«ЭРКИН ДУНЁ» ҚИЁФАСИ

бу ҳақ чакана эмаслиги маълум бўлди. Лекин квартира эгалари бунга қониқмаяпти. Ижара ҳақи ошяпти, лекин уларнинг назарида «жуда секин» ошмоқда. Уй эгалари кўпроқ фойда олиш учун ижарачиларни кўчага улоқтирмоқдалар, бўшаб қолган квартираларни эса «наф келтирадиган харидорларга» пулламоқдалар. Чунки қонун уларга чексиз ҳуқуқ бериб қўйган.

Бундан ташқари, «Унита» газетаси келтирган статистика маълумотларининг далолат беришича, бундай ўзбошимчаликдан кексалар жабр тортмоқдалар. Пенсионерлар, инвалидлар бошпаналаридан маҳрум бўлмоқдалар. Баъзи бировлар фарзандлари квартирасига жойлашса, бошқалар тўла маънода кўча четига чиқариб ташланмоқда.

Умумиталия меҳнат конфедерацияси «ҳозирги Италия жамиятидаги бу шармандали ҳодисани» танқид қилди. У ҳукумат номига юборилган баёнотда «уй эгаларининг ўзбошимчалигига чек қўйишни, одамларнинг уйлик-жойлик бўлиш ҳуқуқини таъминлашни» талаб қилди. Ҳужжатда биринчи навбатда жуда оз миқдордаги пенсияси квартира сотиб олишга имкон бермайдиган ва қашшоқларча турмуш кечиришга мажбур бўлган кечаги меҳнатчилар ишбилармон уй эгалари хатти-ҳаракатларининг жабрдийдалари бўлаётганликлари таъкидланади. (ТАСС).

Колумбияда ер сурилди

«Даставвал қаттиқ момақалдироқ эшитилди, шундан сўнг каттакон тош ва лой оқими уй-жойларимизни бузиб, йўлида учраган жамики жонзотни ютиб, тўппа-тўғри бизга қараб тез келаётганини кўриб даҳшатга тушдик». Колумбиянинг Медельин шаҳридан шарқда жойлашган Вилья-Тина посёлкасида яшайдиган Мария Москера бошидан ўтган кулфат тўғрисида ана шуларни айтди. У шу куни уч нафар кичик ёшдаги қизларидан маҳрум бўлган. Якшанба куни Пан-де-Асукар тоғидан ёпирилган ер сурилиши натижасида 120 га яқин киши ўлган. Шуларнинг ярми болалардир. 150 киши оғир жароҳат билан касалхоналарга келтирилган, яна ярим минг киши бедарак йўқолган. Армия, полиция ва халқаро Қизил крестнинг махсус отрядлари излаш, қутқариш ишларини олиб бормоқда.

(ТАСС).

Чекишнинг зарари ҳақида

Ҳар йили сигарета чекишдан келиб чиқадиган касалликлардан миллиондан кўп киши ўлмоқда. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг вакили Гельмут Касдорф Монтевидеода ана шу мудҳиш маълумотларни айтди. Чекиш барвақт кексайишга, шунингдек кўпгина оғир касалликларга сабаб бўлишининг ишончли далиллари бор, деди у. Ўпкаси рак бўлган беморларнинг 85 проценти — ашаддий кашандалар ва тез-тез тамаки тутуни билан нафас олиб туришларига тўғри келадиган кишилардир. Кашандаларнинг хотини ҳам мана шундай кишилар қаторига киради. Бундай аёлларнинг нафас йўллари чекмайдиган кишиларнинг хотинларига қараганда анча кўпроқ касалланади.

Олим иш жойида сигарета чекиладиган ҳолга айниқса йўл қўйиб бўлмайди, деди.

(ТАСС).

ОКТЯБРЬ—БИЗНИНГ ТАҚДИРИМИЗДА

Қайта қуриш мароми

Украина ССР Министрлар Советининг Раиси В. А. МАСОЛ билан суҳбат

Виталий Андреевич Масол яқиндагина Украина ССР Министрлар Советининг Раиси бўлди. Уни, табиийки, янги вазифа билан табриклаш керак эди.

— Иборали қилиб айтганда, ҳозирги вақтда ишчидан тортиб министргача — ҳар биримизнинг олдимизга янги вазифалар қўйилган, — деди у ТАСС мухбирининг табригига жавобан. — Халқ хўжалигининг иш шароитлари тубдан ўзгармоқда. Ҳар биримиз экономикани чуқур қайта қуришнинг мураккаб ва кўп қиррали жараёнида ўз вазифаларимизни атрофлича тушуниб олишимиз керак.

— Сизнингча, қайта қуришнинг энг қийин жиҳати нимада?

—Корхоналарнинг тўла хўжалик ҳисобига ўтиши. Бу—мураккаб ва қийин жараён давлатнинг кенг даргоҳида бемалол яшашга ўрганиб қолган ва ишдан ўзини олиб қочишга уринган кишилар учун айниқса қийин бўлади. Эндиликда эса уларга иш топиб бериш ва энг муҳим ижтимоий эҳтиёжларни қондирадиган бўлишларига эришиш лозим. Бироқ ҳали ҳамма ҳам хўжалик мустақиллигининг муҳим шароитини чуқур тушуниб етгани йўқ. Айни вақтда ўз харажатларини ўзи қоплаш — иқтисодий категория бўлибгина қолмай, шу билан бирга социал категория ҳамдир. Эндиликда одамларни қизиқтираётган барча нарсалар тўғрисида ғамхўрлик қилиш асосан меҳнат коллективи, унинг маъмурияти ва жамоат ташкилотлари зиммасига тушиши керак.

Социал масалаларни ҳал этишда ўзгаришлар сезилмаяпти, деб бўлмайди. Улардан энг асосийси — уй-жой қурилишини олиб кўрайлик. Республикада беш йиллик планга қўшимча равишда 1,5 миллиард сўм маблағ қидириб топилди, бу эса тахминан 6 миллион квадрат метр уй-жой қуриш имконини беради. Аммо катта рақамлар замирида бепарволик, фаолиятсизлик фактларини яшириб бўлмайди. Мана ўткир социал проблемаларни ҳал этишга турлича ёндашиш мисоллари: республикадаги 200 дан ортиқ корхона ва ташкилот партия белгилаб берган муддатдан уч-беш йил олдин ҳар бир оилани алоҳида квартира билан таъминлаш учун куч-ғайрат сарфлаётган бир пайтда УССР Энергетика ва электрлаштириш министрлиги бу йил ана шу мақсадлар учун ажратилган маблағнинг атиги учдан бир қисмини ўзлаштирди.

Украинада социал масалаларни ҳал этишда ҳамон юқоридан кўрсатма берилишини кутиб турадиган анчагина раҳбарлар бор. Масалан, сув таъминоти сингари муҳим муаммони олиб кўрайлик. Бугунги кунда республикада 150 та шаҳар типидаги поселка ва юзлаб қишлоқлар марказлаштирилган водопроводга эга эмас. Деҳқончилик бригадасида ишловчи аёллар ҳар куни эрталаб ва кечқурун ўз уйидан ярим километр олисликдаги қудуқдан 8—10 челак сув ташиб келтирадиган бўлса, қандай меҳнат унумдорлиги тўғрисида гап бўлиши мумкин? — деган савол туғилади. Бу борада биз ишлаб чиқаришдагина эмас, шу билан бирга шахснинг маънавий камолоти, унинг ижтимоий активлиги борасида ҳам кўп нарсани бой берамиз. Фақат планни бажаришни мақсад қилиб олган ва энг муҳим нарса — план нимага асосланганини аниқ тасаввур қилмайдиган хўжалик раҳбарлари буни ҳисобга олмаяптилар.

План эса меҳнаткашлар тўғрисидаги социал ғамхўрликка асосланган. Бундай ғамхўрлик бўлмаган жойда ишлаб чиқариш зарар кўради, одамларнинг кайфияти тушади, кадрлар қўнимсизлиги вужудга келади. Бунинг учун биринчи навбатда хўжалик раҳбари жавобгардир. Энди у илгаригидек министр олдида жавобгар бўлмай, балки унга заводнинг тақдиринигина эмас, ўзларининг фаровонлигини ҳам ишониб топширган юзлаб кишилар олдида жавоб беради. Раҳбар бу ишончни оқламаса, одамлар уни кечиришмайди.

— Виталий Андреевич, сиз хўжалик раҳбарларига нисбатан айниқса зўр талаблар қўймоқдасиз. Сиз ҳақиқий раҳбар қандай бўлиши керак деб биласиз?

— Раҳбар, табиийки, ўзининг бутун хатти-ҳаракатида одамларнинг социал фаровонлигини кўзлаб, улар тўғрисида ғамхўрлик қилувчи ташаббускор, дадил, иқтисодий жиҳатдан билимдон бўлиши керак. Бир мисол келтираман: бундан бир неча йил илгари Львовдаги «Конвейер» заводига янги директор В. М. Вологжин раҳбар бўлиб келди. Ўша пайтда корхона барбод бўлиш ёқасида турарди, унинг маҳсулотини ҳеч ким харид қилмас, харид қилганда ҳам юқоридан тазйиқ остида сотиб олар эди. Сўнгра ана шу маҳсулотни темир-терсакка топшириш учун тўплаб қўярдилар. Бугунги кунда Львовдаги «Конвейер» бирлашмасида тайёрланган транспорт системаларини сотиб олиш учун навбат кутиб турибдилар. Корхона маҳсулотига чет эллардан ҳам буюртма беріляпти.

Директорнинг иқтисодчи сифатидаги хизмати шундан иборатки, у олимларнинг ёрдамида корхонадаги кўпгина резервларни аниқлади, коллективни иқтисодий фикрлашга ўргатди; унинг инженер сифатидаги хизмати шундаки, у конструкторлар ва технологларга энг юксак техникавий марраларни белгилаб берди ва ниҳоят, унинг мураббий ва коммунист сифатидаги хизмати шундан иборатки, у одамларда ўз кучига ишонч уйғотди, уларни илгаригидек виждонан ишлашга ўргатди. Натижада исталган конвейерлар ишлаб чиқариладиган замонавий фирма вужудга келди.

Сиз директор куч-ғайратларининг социал йўналиши нимада? — деб сўрашингиз мумкин. Раҳбар коллектив олдига корхонани техника билан қайта таъминлашнинг, унинг иқтисодий мустақиллигининг энг мураккаб масалаларини қўяр экан, бирлашма меҳнаткашларининг энг муҳим турмуш эҳтиёжларини ҳамиша ёдда тутди. Маъмурият манипулятор роботлар ишлаб чиқаришга ва янги қурилган уйни муддатидан илгари фойдаланишга топшириш, бўрдоқичилик хўжалигини, асаларичиликни ва умумий овқатланиш барча корхоналарини бирлаштирадиган маиший хизмат цехини, дам олиш базасини, профилакторийни ташкил этиш масалаларини баббаравар масъулият билан ҳал этмоқда, квартираларни ремонт қилиш, гаражлар ва боғ уйчалари қуриш, одамларга зарур бўлган бошқа ишлар билан шуғулланмоқда.

Бизда бундай директорлар анчагина ва улар янада кўпаяди. Давр — қайта қуриш даври мана шундай раҳбарларни юзага чиқармоқда, энди ҳар бир меҳнат коллективи ўзига муносиб раҳбарни сайлашга ҳақлидир.

Экономикани бошқаришни ислоҳ қилиш, деб таъкидланди КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил июнь Пленумида, миллион-миллион кишиларнинг манфаатларига тааллуқли бўлиб, уларни ташаббус кўрсатишга ва ҳаракат қилишга ундайди. Шунинг учун ҳам ҳар бир киши хўжалик фаолиятининг ҳар қандай поғонасида у ёки бу тадбирни амалга оширар экан, бу тадбир коллектив, ҳар бир киши ва мамлакат турмушига қандай таъсир қилишини ўйлаб кўриши зарур. Умуман олганда, бу миллион-миллион кишиларнинг манфаатларидир. Революциямиз ана шу социал манфаатларни кўзлаб амалга оширилган эди.

Қардошлик адреслари бўйлаб: Украина ССР

Мен ўз сменамга ҳамиша большевиклар раҳбарлигида Киевда ва Украинада Совет ҳокимиятини ўрнатиш учун курашган арсеналликлар — заводимиз ишчиларига ўрнатилган ёдгорлик ёнидан ўтиб бораман. Завод деворларидаги ўқ ва снаряд парчаларининг излари ўша даврдан қолган.

Менинг бутун ҳаётим «Арсенал» билан боғлиқ. Олтмиш йиллик ҳаётимни жонажон заводимга бағишладим. Отам, акаларим шу ерда темирчи бўлиб ишлашган. Гражданлар уруши йилларида улар темирчи болғасини қўйиб, қўлларига милтиқ олиб Совет ҳокимиятини ҳимоя қилганлар.

Бой тарихга, ажойиб анъанага эга бўлган заводда ишлаш ҳақида биз ёшликдан орзу қилардик. Сулоламизнинг йигирмадан ортиқ вакили ўз тақдирини «Арсенал» билан боғлади. Ҳозир қатталар ишини ёшлар давом эттирмоқдалар.

Йигирманчи йиллар мен учун меҳнат ва сиёсий чиниқиш мактаби бўлди. Ўшанда мен комсомол сафига кирдим, зарбдор ёшлар бригадасига бошчилик қилдим, 1931 йилда эса коммунистлар қаторига қўшилдим.

Ватан уруши бошланганда фронтга юборишларини сўрадим. Лекин завод билан биргаликда Уралга кўчиш ҳақида фармойиш келди. У ерда ўртоқларим билан биргаликда ғалаба қуролини тобладик.

Ўринбосарлар учун жавобгармиз

Мен аллақачонлар дам олиш ҳуқуқига эга бўлганман. Бироқ корхонадан кетмасликка аҳд қилдим: ҳали кучим бор экан, ёшлар билан иш олиб бораман. Ҳозир қўл қовуштириб ўтирадиган вақт эмас. Қўлимда тарбияланган кўп йигитлар билан фахрланаман. Слесарлар Василий Алексеенко билан Борис Соваков, цех бошлиғининг ўринбосари Николай Коваленко ва бошқаларнинг муваффақиятлари мени хурсанд қилмоқда.

Баъзи ёшлар пассивлик қилаётганлиги, текинга тайёрлик кайфиятида юриши жуда ташвишга солмоқда. Улар ишлаб чиқаришдаги тартибсизликларни кимлардир, қачонлардир бартараф этишини, уларнинг бўш вақтларини ташкил этишини кутмоқдалар.

Олдин йўл қўйилган хатолар жуда қимматга тушмоқда. Менимча, ҳозирги қайта қуриш — кўп жиҳатдан ёшлар учун кураш демакдир. Завод коммунистлари эътиборни якка-якка иш олиб боришга қаратмоқдалар. Бизнинг цехимизда Ф. Кушченко, Н. Ластовский, В. Шкиль каби энг тажрибали мураббийлар ишга жалб этилди, улар ёшларга ўз маҳоратларини ўргатибгина қолмай, муносиб яшашга, лоқайдлик, худбинлик, ғаразгўйликдан мусаффо бўлишга ўргатмоқдалар Партия ташкилотининг ташаббуси билан педагог ишчилар, ёш ишлаб чиқариш ходимлари ҳамда уларнинг ота-оналари учрашуви бўлиб ўтди. Ветеранлар заводга янги келганлар билан заводнинг революцион, жанговар ва меҳнат шон-шуҳрати музейида ошкора суҳбат ўтказмоқдалар.

Ёшларнинг сиёсий ўқишини ташкил этишда биз комсомолга кўпроқ ёрдам беришимиз, мулоқотнинг мунозара, савол-жавоб кечалари, давра учрашувлари каби жонли формаларидан кенг фойдаланишимиз лозим, деб ҳисоблайман. Энг муҳими шундаки, бизнинг ўринбосарларимиз дунёни, тарихни барча мураккабликлари ва қарама-қаршиликлари билан англаб етсинлар, Улуғ Октябрь ғояларига садоқатларини амалий ишлари билан тасдиқласинлар.

И. РАДЧЕНКО,
Партия ветерани, В. И. Ленин номидаги «Арсенал» заводининг слесари.
Киев.

● КИЕВ — Совет Украинасининг пойтахти. У революцион, жанговар ва меҳнат анъаналарига бой. Киевликларнинг мамлакат ишлаб чиқариш, илмий техника ва маданий қудратига қўшаётган ҳиссаси катта.

Суратда: Октябрь революцияси майдони.

Ю. МОСЕНЖНИК,
А. ПОДДУБНИЙ фотоси.

Фотолавҳалар

● ИВАНО-ФРАНКОВСК ОБЛАСТИ. Коссов райони— Украинанинг ажойиб гўшаларидан биридир. Бу ерда яшовчи гуцуллар орасида халқ ижодиётининг кўплаб истеъдодли усталари бор.

СУРАТДА: Ричка қишлоғи фольклор ансамблининг солистлари (чапдан ўнгга) М. Сумарук, Н. Мартишчук, Т. Мицкан, И. Кашук.

С. МЕТЕЛИЦА ва
В. МИГОВИЧ фотоси.

Полтава ғалласи

Дон ҳеч қачон осонликча етиштирилмайди. Бу йил ҳам Полтава қишлоқ хўжалик меҳнаткашларига анча-мунча ташвиш келтирди. Чунки 140 минг гектардан кўпроқ майдонда (деярли учдан бир қисмида) жазирама иссиқ туфайли кузги буғдойни хатосига экишга, қайта экишга тўғри келди. Ғалла пишиб-етилаётганда эса ёғингарчилик бошланиб кетди, шамол ва дўл катта кулфат келтирди. Катта-катта майдонларда эртаги ғалла ётиб, эшилиб қолди.

Ўрим-йиғим қийин бўлди ва чўзилиб кетди. Шунга қарамай Полтава ғаллакорлари бу курашда ғолиб чиқди. Эртаги ғалла экинларининг гектаридан 37,8 центнер дон олинди. Область биринчи марта кузги буғдойнинг гектаридан 43,3 центнер ҳосил олди. Давлат омборига 1 миллион 100 минг тонна Полтава дони етказиб берилди.

Деҳқончиликнинг тупроқни муҳофаза қиладиган омочсиз деҳқончилик системаси, интенсив технология, серҳосил навлар мўл ғалла учун курашда ишонган иттифоқчиларимиз бўлди.

Полтава деҳқонларининг ўзгармас бўлиб кўринган агрономия қонунларига янгича назар солишга нима мажбур қилди? Полтавага келмаган кўп одамлар бизнинг ерларимизни ёзилган дастурхон каби текис далалар, серунум қора тупроқли ер, ғаллакор учун ҳамма имконият мавжуд жой деб ўйлайди. Афсуски, аллақачондан буён ерларимизнинг аҳволи бундай эмас. Бундан юз йил муқаддам профессор В. В. Докучаев Полтавада ишлаган кезларида бизнинг энг яхши карловий қора тупроғимиз таркибида 9—10 процент гумус бор эди, ҳозир эса атиги 5—6 процент қолган. Биз минглаб йиллар мобайнида яратилган тупроқ унумдорлигининг учдан бир қисмидан кўпроғидан атиги бир аср давомида маҳрум бўлдик.

Ағдармай ҳайдаш методи бу даҳшатли жараённи тўхтатди.

Ағдармай ҳайдаш методи ҳақида гапирганимизда тупроқни юмшатадиган анча хил қуроллар қўлланиладиган бутун бир агротехника усуллари системасини кўзда тутяпмиз. Афсуски, мамлакатимизда бундай иш қуролларини кўплаб ишлаб чиқариш ҳали йўлга қўйилмаган. Шу сабабли илғор технология мамлакат далаларига жудда секин кириб келмоқда.

Бу йилги тажрибалар мўл ҳосил етиштириш — ишнинг ярми эканлигини кўрсатди. Ҳосилни нобуд қилмай йиғиштириб олиш учун янада юксак унумли машиналар, иш қуроллари керак. Деҳқон асрлар давомида дон тўла етилмай туриб, ғалла ўримини бошлаган. Сўнгра дон ғарамларда, хирмонларда етилаверган. Эндиликда ғалла ажратиб ўрилар экан, дон пайкалда етилмоқда. Ўрим машинаси ғаллани ангиз устига жойлаб кетиши керак, яъни ўрилган ғалла ерга тегмаслиги, яхши шамоллаб туриши лозим. ЖРС-4,9а ўроқ машинаси бунга кўпроқ мос келди. Афсуски, уни ишлаб чиқариш тўхтатиб қўйилди. Янги ЖВС-6 ўроқ машинасининг бир қанча жиддий камчиликлари бор.

Ҳозир дала меҳнатчилари келгуси ҳосил ташвишлари билан яшамоқдалар. Улар бундан буён ҳар йили Ватанимизни миллион тонна дон билан хурсанд этишга қатъий бел боғлаганлар.

Ф. МОРГУН,
Украина Компартияси. Полтава область комитетининг биринчи секретари.

● Ўзбекистонда Украина ССР адабиёти ва санъати кунлари олдидан

Борис ОЛЕЙНИК

Мўъжизакор

Кенг дала ўртасида сочлари оппоқ қордай
Турар манглайи ёруғ, тақдирига кўз ҳавас.
Эгилган елкалари остида етилган дон,
Донлар — ўтган йиллари, йиллари шу дон абас,
Меҳрини тўкар эрта баҳордан то куз қадар,
Шу боис заррин нурга бошоқлар бўй чўзишар.
Бошоқлар шу сабабли такрорлаб унинг номин,
Бағрига бошин қўйиб меҳри ичра сузишар...
Ушбу улуғвор қўлдан, мўъжизакор бу кафтдан
Қанча уруғ сепилди бу асрий қўриқларга.
Космонавтлар, маршаллар, темирчилар, донишлар
Шу ризқдан етишдилар, шу солди йўриқларга...
Миннатдор туйғуларин лавҳага битмоқ учун
Бу дам ожиздир барча санъат унинг олдида.
Даладаги ҳар бир дон тирик хотира букун,
Бошоқлар ҳар бир лаҳза такрорлашар ёдида!

Она ҳақида қўшиқ

Далаларга умрини дондай экди, аямай,
Бехосият ўтларин тамом ташлади юлиб.
Бу ишларга ўргатди болаларин эринмай,
Марза томон йўл олди сўнгра енгил хўрсиниб...
— Ойижон, қаёққа Сиз,... чопди болалар ортдан,
Невaралар ув солди эшик олдида чунон.
— Узоққамас... Қуёш ҳам ботаяпти, болларим,
Улгурарман... ортидан... омон бўлинглар, омон...
— Сизсиз қандай яшаймиз! Бу қандайин кўргулик!!
Ким энди эртак айтиб кўнглимизни олади!
— Ўрмондаги қушлару даладаги олтинлар,
Самбиттол, камалаклар... ўзингизга қолади..
— Эшик олдида бизни кузатиб қолсангиз бас,
Олтину камалаклар босолмас ўрнингизни.
Барча юмушингизни елкага оламиз даст,
Ойижон, қаёққа Сиз... Қуёш ҳам кутсин Сизни.
Жилмайган бўлди она, кетди дарддан қорайиб,
Титради дастрўмоли, деди сўнгги нафасда:
«Насибангиз бут бўлсин»... Айланиб кетди сўнгра
Самбиттолга, туманга, ўйчан далага аста...

Рус тилидан Исмоил МАҲМУД таржималари.

Дўстлик кўприклари

Ўзбекистонда қуёш ҳаммага баравар нур сочади, дейишади. Иззат қилсанг, иззат кўрасан, деган нақл ҳам бор. Мана шу икки мақолда коллективизм ва инсоний қардошликнинг тинчликда яшаш, саховат кўрсатиш, бошга ташвиш тушганда ёрдам қўлини чўзиш, ўзаро ҳамнафас бўлиш каби принциплари ўз ифодасини топган. Заминимиз узра Октябрь қуёши балқиб, мамлакатимиз халқлари ўртасида украин совет адабиётининг классик шоири Павел Григорьевич Тичинанинг ифодали ибораси билан айтганда, дўстлик кўприклари бунёд этилди.

Улуғ адибларимиз П. Тичина, Н. Тихонов, Ҳамза, Л. Леонов, Я. Купала, Ойбек, А. Қаҳҳор, М. Рильский, А. Упит, М. Авезов Г. Табидзе, С. Вурғун, М. Ҳусайн адабиётда дўстлик кўприкларини барпо этдилар. Бугунги кунда умумий ғоялар, муштарак вазифалар билан бирлашган адибларимизнинг бутун-бутун авлодлари уларнинг йўлидан бормоқдалар. Дўстлигимиз — уфқлар кенгайганлиги ва билимларимиз чуқурлашганлигининг ифодасидир; инсоннинг интернационализм сари йўлини асл ҳақиқатлардан бири сифатида англаш турмушни янгилашгагина эмас, шу билан бирга адабиётнинг ғоявий-бадиий новаторлигига ҳам хизмат қилди.

Улуғвор бунёдкорлик топшириқларини биргина республика уддалай олмаганлиги сингари ана шу бунёдкорлик қурилишларининг қаҳрамонона жўшқинлигини биргина халқнинг адабиёти тўла-тўкис акс эттиришга қодир эмас.

Биз адабиёт орқали, санъат орқали тарихий тажриба билан ўзаро бойиймиз. Халқлар турмушининг тарихий ҳаракатини, шунингдек социалистик қурилиш тажрибасини билиб оламиз, халқ донишмандлигидаги олтин уруғларни танлаймиз ва уларнинг самарасидан биргаликда баҳраманд бўламиз. Ўзбек адабиёти бой ва ўзининг шонли анъаналарига эгадир. Чунки дунёга Алишер Навоий ва Улуғбекни, шунингдек бошқа истеъдодли олимлар, шоирлар ва адибларни етказиб берган ўзбек халқи маънавий бой ва истеъдодли халқдир. Саноати ривожланган Ўзбекистон бугунги кунда ялпи саводхон, фан ва маданияти юксак даражада ривожланган республикадир.

Адабиётларимиз ҳамжиҳатлик жараёнида ўз қудратини, ўзига хос хусусиятларини намоён этади. Улар бошқа халқлар адабиётлари тажрибаси билан янада бойиб, юксак даражада кўтарилади. Алишер Навоий мероси украин адабиёти учун бебаҳо аҳамиятга эгадир. Унинг асарларини украин тилига Микола Бажан таржима қилган, у шунингдек «Ўзбек шеърияти» деган ажойиб туркум муаллифи ҳамдир. Микола Терешченко ва Николай Ушаков украин китобхонларини қардош республика шеъриятига ошно этдилар. Улар украин халқига Алишер Навоий, Муқимий, Ҳамза, Ғафур Ғулом, Ойбек, Ҳамид Олимжон, Уйғун, Зулфия, Ҳамид Ғулом, Мирмуҳсин ва бошқа шоирлар шеърларининг нафосатини ҳис этиш имконини бердилар. Олекса Новицкий, Владимир Гнатовский ва Павло Усенко ўзбек адибларининг китобларини таржима қилдилар. Олекса Новицкий Садриддин Айнийнинг «Бухоро» романини таржима қилди ва Ўзбекистон адиблари тўғрисида бир қанча мақолалар ёзди. Т. Масенко ва С. Крижанивскийларнинг ўзбеклар ҳаётига бағишланган асарлари бор.

Ҳозирги кунда украин шоирлари кенжа авлодининг вакили Станислав Тельнюк бу соҳада самарали иш олиб бормоқда: «Днипро» ва «Веселка» нашриётларида унинг фаол иштирокида ўзбек шоирлари асарлари тўпламлари босмадан чиқарилди. Унинг Ўзбекистон тўғрисида очерклар, мақолалар ва шеърларини, Алишер Навоий тўғрисидаги китобининг бир қанча таржималарини, жумладан Ғафур Ғуломнинг «Турксиб йўлларида» поэмасини эслатиб ўтиш мумкин.

Шоир Виктор Женченко ўзбек адабиёти асарларини украин тилига фаол таржима қила бошлади. Вилль Гримич қардош халқ ҳаёти ҳақида бир қанча қизиқарли мақолалар ёзди ва ажойиб таржималар қилди.

Дўстлик — ўзаро бойиш демакдир. Биз Тарас Шевченконинг номи украинлар сингари ўзбекларга ҳам қадрли эканлигини биламиз. Ҳамид Олимжон улуғ кўбизчининг ижоди тўғрисида анчагина мақолалар ёзган. Уразоқ Бекбовулов «Тарас Орол денгизида» китобини ёзди. Бу китобни украин тилига Станислав Тельнюк таржима қилди. Ўзбек китобхонлари Иван Франко ва Леся Украинканинг ижоди билан танишдирлар. Атоқли ўзбек шоири Уйғуннинг «Украина шабадалари» поэмасида П. Тичинанинг «Украинадан эсган шамол» деган машҳур асари тилга олинади. Ўзбекистон халқ шоири Миртемирнинг «Менинг Украинам» ва «Қардошлик қўшиқлари» асарларида халқларимиз дўстлиги ҳақида сўз юритилади. Иван Ленинг «Тоғлар оралиғи» романида эса Фарғона канали қурилиши, совет кишиларининг меҳнат жасорати тўғрисида ҳикоя қилинган. Асар ҳар иккала тилда кўп марта нашр этилди.

Октябрь революцияси янги даврни — пролетар интернационализми, қардошлик ва дўстлик даврини бошлаб берди. Биз социал, моддий ва маданий муаммоларни биргаликда ҳал этяпмиз — биргаликда социализм қуряпмиз. Биз ўз Ватанимиз — Совет Иттифоқини чексиз меҳр-муҳаббат билан севамиз. Бу севги — улуғ бир дарёдирки, у кўплаб бошқа дарёлар ва ирмоқлардан ташкил топган. Одам ўз ўлкасини, ўз халқини ва ўз она тилини севмай туриб, ўз Ватанининг онгли граждани бўлиши мумкин эмас.

Биз анъаналарга, тарихга авайлаб муносабатда бўлишни рус халқидан ўрганамиз. Биз рус тилини ихтиёрий равишда миллатлараро алоқа воситаси сифатида қабул қилганмиз.

Биз рус тили ва маданияти, бошқа халқлар тили ва маданияти билан чамбарчас алоқада ўз она тилимизни ривожлантириб, бойитиб боришимиз керак. Бу ижодий ташкилотларимиз фаолиятининг асосий йўналишларидан биридир.

Дўстона, интернационал алоқаларни мустаҳкамлаш соҳасида ҳали кўпдан-кўп конкрет ишларни амалга оширишимиз керак. Украин тилига таржима қилиниб, нашр этилган барча асарларни пухта ўрганиб чиқишимиз ва системалаштиришимиз, Ўзбекистоннинг таниқли ёзувчилари ижодини ўз ичига олган янги нашрларни босмага тайёрлашимиз лозим. Таржимон кадрлар етиштиришимиз, ҳамдўстликнинг янги-янги йўлларини қидириб топишимиз лозим. Бу мураккаб ва таҳликали давримиз тақозосидир, ёзувчининг қуроли бўлган сўз партиявий жанговар, ҳаққоний бўлиши зарур. Китобхонлар ёзувчилардан улуғвор ишлар ва теран фикрлар эгаси бўлган, ҳаёт ташвишлари ва қувончлари билан тўлиб-тошган, ижодкор, фаол ва кўпмиллатли Ватанимизга муносиб замондошларимиз тасвирланган асарларни кутмоқдалар.

Ю. МУШКЕТИК,
Украина Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари, Т. Г. Шевченко номидаги Украина ССР Давлат мукофотининг лауреати.
(РАТАУ—ЎзТАГ).
Киев.

НЕЙРОХИРУРГИЯ: МУАММО ВА ИСТИҚБОЛЛАР

Самарқандда Бутуниттифоқ нейрохирурглар илмий медицина жамияти правлениесининг пленуми бўлиб ўтди. «Ўн иккинчи беш йилликда ва 2000 йилгача бўлган даврда СССР аҳолисининг соғлиғини муҳофаза қилишни ривожлантириш ва соғлиқни сақлашни қайта қуришнинг асосий йўналишлари» тўғрисида КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг лойиҳаси асосида нейрохирургия фани ва практикасини ривожлантиришга, жамият фаолиятини кучайтиришга оид муҳим проблемалар муҳокама қилинди.

ЎзТАГ мухбири Бутуниттифоқ нейрохирурглар жамиятининг раиси, СССР Медицина фанлари академияси Москва нейрохирургия институтининг директори, СССР медицина фанлари академиясининг академиги А. Н. Коноваловга мурожаат этиб, учрашув натижаларини шарҳлаб беришни сўради:

— Совет нейрохирургияси эришган ютуқлар оз эмас. Лекин бутун соғлиқни сақлаш системаси қайта қурилаётган ҳозирги даврда ҳал этилмаган анчагина проблемаларга эътибор бериш зарур. Кўпгина беморларнинг ҳаёти ва соғлиғини сақлаб қолиш, уларнинг иш қобилиятини тиклаш ва бундай қобилиятни узайтириш учун қисқа муддат ичида талайгина ишларни бажариш лозим.

Аввало нейрохирургия марказлари ва бўлимлари мамлакатнинг турли регионлари бўйича янада текисроқ тақсимланишига эришиш керак. Масалан, ҳозир Ўзбекистонда нейрохирургия имкониятларини тезроқ кенгайтириш — олимларни ҳам, амалиётчи-врачларни ҳам, клиникалардаги ўринларни ҳам кўпайтириш зарур. Айни маҳалда нейрохирургия бўлимлари ва марказларини энг янги диагностика асбоб-ускуналари билан, шу жумладан компьютерлар билан жиҳозлаш талаб этилади.

Пленум қатнашчилари ишлаб чиқарувчиларнинг медицина техникасини тайёрлашга бўлган муносабатини ўзгартириш ниҳоятда муҳимлигини таъкидладилар. Халқ хўжалигининг илғор технологияга эга бўлган турли тармоқларини мураккаб медицина асбоб-ускуналари тайёрлашга жалб этиш мўлжалланади. Бу маҳсулот жаҳондаги олий даражага мувофиқ келмоғи лозим.

Бу иш конкрет ҳолда қандай амалга оширилади? — Илмий ишлаб чиқариш комплексларини тўла хўжалик ҳисоби асосида тузиш мўлжалланади: улар аппарат ишлаб чиқариш билан бир маҳалда беморларни ҳам даволайди. Чунончи мамлакатимизда бундай тажрибалар бор.

Нейрохирургия — медицинанинг жабрдийдаларга дарҳол ёрдам бериши керак бўлган соҳаси эканлигини ҳам назарда тутмоқ лозим. Шу муносабат билан шошилинч равишда махсус оператив хизматлар тузиш керак. Уларнинг иши ҳозирги кардиологик ёрдам хизматиники сингари қилиб тузилмоғи лозим.

Соҳанинг бундан буёнги тараққиёти кадрлар проблемаси, мамлакатда нейрохирурглар тайёрлайдиган ягона система яратиш зарурати билан ҳам чамбарчас боғланиб кетади. Фан-техника ахборотини, жаҳоннинг етакчи нейрохирурглари билан мулоқотларни ҳам унутмаслик керак.

Ҳозирги пленумнинг Ўзбекистонда ўтказилиши республикадагина эмас, шу билан бирга умуман регионда нейрохирургияни ривожлантиришга янги омил бахш этмоғи лозим. Учрашув қатнашчилари маҳаллий мутахассисларга конкрет ёрдам бериш чора-тадбирлари программасини муҳокама этиб уни қабул қилдилар.

*

Турли касб эгалари

Қудрат Носиров йигирма йилдан буён Жиззах районидаги алоқа бўлимида почтальон бўлиб ишлайди. У райондаги қатор посёлкаларга ҳамда А. Навоий номли колхознинг марказий кўчалари аҳолисига хизмат кўрсатади. Коммунистик меҳнат зарбдори, меҳнат ветерани Қ. Носиров ҳар тонг газета ва журналларни ўз ўқувчиларига вақтида етказиб беришга шошади. Йироқдаги кишисидан хат-хабар кутаётганларни хурсанд қилишга ошиқади. Шу туфайли уни ҳурмат қилишади, келтирадиган хушхабарини интиқлик билан кутишади.

Суратда: почтальон Қ. Носиров.

Ш. Тўраев фотоси.

*

САМАРҚАНДДА МУЗИКАЛИ УЧРАШУВ

3 октябрдан 7 октябргача Самарқандда «Ҳозирги музика маданиятида Яқин ва Ўрта Шарқ халқлари анъаналарининг ҳаёти» мавзуида музикашуносларнинг халқаро симпозиуми бўлиб ўтади. СССР Композиторлар союзи билан СССР Маданият министрлиги ташкил этаётган учрашув программаси Москвада бўлиб ўтган матбуот конференциясида маълум қилинди.

Симпозиумда ЮНЕСКО халқаро музика кенгашининг раҳбарлари, 25 мамлакатдан меҳмонлар қатнашадилар. Улар орасида таниқли композиторлар ва музикашунослар Нарояна Менон (Ҳиндистон), Маҳмуд Геттат (Тунис), Ратиба ал-Хефни (МАР), Эрик Штокман (ГДР), Дитер Кристенсен (АҚШ) ва бошқалар бор. Қадимги ўзбек шаҳрига жами тўрт юзга яқин музикачи келади.

Симпозиум программасига илмий қисмдан ташқари анъанавий музика концертлари, замонавий авторларнинг Шарқ халқлари маданиятининг ўзига хос миллий хусусиятларини акс эттирувчи асарларидан тузилган музика оқшомлари киритилган. Совет музика ижодиёти Ориф Меликов, Чори Нуримов, Авет Тертерян, Мирсодиқ Тожиевнинг, Ўрта Осиё ва Закавказьедаги бошқа композиторларнинг асарларини тақдим этади.

(ТАСС мухбири).

● *Совет Болалар фонди устави лойиҳасини муҳокама қиламиз*

БОЛАЛАРГА КАТТАЛАР ЁРДАМ ҚЎЛИНИ ЧЎЗСИН

Тошкентда 60-йилларга қадар истеъдодли болалар уйи мавжуд эди. Ана шу уйнинг собиқ тарбияланувчилари — ҳозир республикада машҳур маданият арбоблари Тошкентда мазкур уйни тиклашни таклиф қилмоқдалар.

— Ҳаммамиз учун қадрдон бўлиб қолган ана шу уйда тарбия кўрганларнинг кўпчилиги истеъдодли болаларга жон деб мураббийлик қилишлари мумкин, — дейди Ўзбекистон театр арбоблари союзининг аъзоси С. П. Мансуров. — Ана шундай ёрдам ҳозирги пайтда ҳам ота-онасиз қолган истеъдодли болалар учун жуда зарур.

Ҳозир В. И. Ленин номли совет Болалар фонди уставининг лойиҳаси муҳокама қилинмоқда. Бу ташкилот ажойиб инсонпарварлик мақсадларини ўз олдига қўйган. Унинг бўлажак фаолияти ҳақида ўз мулоҳазаларимни айтишни истайман. Менимча, ана шу фондда истеъдодли болалар учун махсус уйлар тармоғини вужудга келтириш ва уларни молиявий жиҳатдан таъминлаш учун маблағ ажратишни алоҳида кўзда тутиш керак. Ота-болалар ўз қобилиятларини намоён этишлари истеъдодларини тўла ривожлантиришлари учун ҳамма билан баравар имкониятга эга бўлишлари лозим.

— Иккинчидан, — деди С. П. Мансуров, — фонд доирасида болалар уйида тарбияланганларнинг жамиятини тузишни таклиф қиламан. Бу жамият хилма-хил масалаларни ҳал этиши лозим. Жамият аъзолари оталик ташкилотлари билан биргаликда болаларни эстетик жиҳатдан, интернационал руҳда ва меҳнатсевар қилиб тарбиялашда, болалар уйларида илиқ, айтиш мумкинки, оилавий муҳитни вужудга келтириш учун кўп иш қилишлари мумкин бўлади. Жамият болалар уйини битириб чиқувчиларнинг кейинги тақдирини ҳам назардан қочирмаслиги керак. Чунки улар мустақил ҳаётнинг дастлабки дамларида катта қийинчиликларга дуч келадилар. Кўпинча ишга жойлашиш, ўқув юртларига кириш чоғида лоқайдлик, бюрократизм кўринишлари билан тўқнашадилар. Ана шундай вақтда уларга катталарнинг ёрдами жуда зарур.

Ўзбекистондаги болалар уйлари ва мактаб-интернатларда ҳозир беш мингдан ортиқ болалар яшамоқда. Уларнинг мингга яқини— етим болалардир. Қолганларининг ота-оналари бор. Аммо отаси ёки онаси ўз фарзандидан воз кечган ёки уларнинг бирортасини ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилишган. Бу аччиқ реаллик бўлиб, болалар ёшликданоқ ҳаёт аччиқ-чучукларини тўла тотиб кўрганлар. Бундай болаларнинг кўнгли жуда нозик бўлади, уларга кўпроқ эътибор, меҳрибонлик, ғамхўрлик зарур. В. И. Ленин номли совет Болалар фондини ташкил этиш ҳақидаги қарор болалар уйига ёрдам бериш учун катта имкониятлар яратади. Аммо биринчи навбатда болалар уйларига мадад беришлари лозим бўлган кишилар бу ишга шошилишмаяпти. Масалан, Ўзбекистон Маориф министрлиги генерал Петров номидаги республика мактаб-интернатининг 50 нафар етимни тарбияга олиш ҳақидаги ташаббусини оғиздагина қўллаб-қувватлади. Министрлик ходимларининг бюрократизми, уларнинг билим юртида юз берган масалаларни конкрет ҳал этишни истамасликлари оқибатида ҳарбий музикачилар тайёрлаб чиқарувчи билим юртига болалар уйларида тарбияланувчилардан атиги олти киши қабул қилинди.

Биз ўз уйимиздан катта ҳаётга қадам қўйганимизда, деди пировардида С. П. Мансуров, урушдан кейинги оғир йилларда меҳрини, қалб ҳароратини бизга бахшида қилган кишиларни ҳеч қачон унутмаслик ҳақида бир-биримизга сўз берганмиз, бу ерга биздан кейин келувчиларни ҳам унутмасликка ваъда қилганмиз. Биз ўз сўзимизнинг устидан чиқяпмиз. Болалар уйларига тез-тез бориб турамиз, болаларга бирор ёрдам беришга ҳаракат қиламиз. Санъат фестиваллари, музика конкурслари ўтказилаётган вақтда болалар уйи тарбияланувчилари иштирок этишини программага киритамиз. Яқинда Тошкент областидаги болалар уйларида тарбияланувчилар бадиий ҳаваскорлигининг кўрик-конкурсини ўтказдик. Бу ерда санъат фестивалини ўтказиш чоғида тушган уч минг сўм пулни Сирдарё области болалар уйларига топширдик.

Бу соҳада эзгу ишлар учун жуда катта имкониятлар бор. Мумкин қадар кўпроқ одамлар болаларга ёрдам қўлини чўзишларини истаймиз.

(ЎзТАГ мухбири).

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ●

КПСС Марказий Комитетининг «Клуб муассасалари ва спорт иншоотларидан фойдаланишни яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги қарорида: маданият ва спорт комплекслари ташкил этиш асосан 1985—1987 йилларда тугалланиши лозим, дейилган. Андижон областининг Қўрғонтепа ва Бўз районларида аҳвол қандай?

● *«Совет Ўзбекистони» рейди*

ЮТУҚЛАР СОЯСИДА

Андижон областида 32 та маданий-спорт комплекси ташкил этилган. Шундан 15 тасида муайян ишлар амалга оширилмоқда. Ўтган саккиз ой мобайнида қарийб 400 марта катта-кичик тадбирлар уюштирилди. Уларга 155 мингга яқин киши жалб қилинди.

Ленин, Марҳамат, Пахтаобод, Избоскан районлари ва Ленинск шаҳрида фаолият кўрсатаётган маданий-спорт комплексларининг ишидан кўпчилик мамнун. «Правда Востока» колхозининг маданий-спорт комплекси баланд ерга жойлашган бўлиб, дам олиш, маданий ва жисмоний машғулотларга қатнашиш учун имконият яратилган. Стадион, бассейн, кураш зали, кинотеатр, истироҳат боғи қишлоқ меҳнаткашлари ихтиёрида. Марҳаматдаги гидромелиораторлар техникумига қарашли спорт базаси ҳам ҳамиша гавжум. «Коммуна» колхозида барпо этилган маданий-спорт комплекси таркибида маданият саройи, сув бассейни, стадион ва бошқа физкультура объектлари бор. Ленинск шаҳридаги автомобиль ремонти заводининг коллективи учун қулай шароитлар муҳайё. Шаҳарликлар чим устида хоккей ўйнашни жуда ёқтиришади. Сузиш, югуриш машғулотлари ҳам кўпчиликка маъқул. Истаган киши истироҳат боғида ҳордиқ чиқариши, тўгарак машғулотларида қатнашиши мумкин.

Лекин областнинг ҳамма районларида ҳам бу борадаги ишлар кўнгилдагидек йўлга қўйилган, деб бўлмайди. Андижон, Жалолқудуқ, Хўжаобод ва Москва районларида вужудга келтирилган иншоотлардан фойдаланилмаяпти. Районларда хўжалик ва ташкилотлар маданий-социал ишлар ва ободончилик учун кўзда тутилган маблағнинг маълум процентини комплекслар ҳисобига ўтказиб бермаяптилар, деб баҳона қилинмоқда. Оқибатда ёшларнинг дам олишлари ва спорт билан шуғулланишлари эътибордан четда қолмоқда.

Қўрғонтепа қишлоқларида турмуш маданиятини юксалтиришга алоҳида аҳамият берилмоқда. «Савай» совхоз-техникуми ва Қўрғонтепа шаҳрида барпо этилган маданий-спорт комплекслари ҳавас қилса арзигулик.

Район спорт комитети раиси Валижон Мақсудов шундай ҳикоя қилади:

— Районимизда физкультура ва спорт ишларини ривожлантириш ёмон кетмаяпти. Физкультура коллективлари сони 71 та бўлиб, 36 мингдан кўпроқ киши машғулотларга жалб қилинган. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллик юбилейига бағишланган область спартакиадасида биринчиликни қўлга киритдик. Ўнлаб спорт мастерлигига номзод ва разрядли спортчиларимиз бор. ГТО нишондорлари кўпайиб бормоқда. Беш спортчимиз республика терма командаси, 35 дан ортиқ йигит-қиз область терма командасига аъзо. Оғир атлетикачи Баҳодир Нажмиддинов, чавандоз Шуҳрат Сафаровлар яқинда спорт мастери бўлишди. Бизда спортнинг 18 тури бўйича машғулотлар ўтказиш йўлга қўйилган. Ёшларимиз қўл тўпи, теннис, миллий кураш, енгил атлетика, футболни ёқтиришади. «Савай» футбол командаси ўтган йили область биринчилигида иккинчи бўлган эди. Бу йил ҳам мавқеини мустаҳкамламоқда. Спорт ишларини ривожлантиришда полвон Комилжон Иброҳимов билан Раҳимжон Иминов, қўл тўпи бўйича Исмоил Матҳолиқов билан Ҳамид Аҳмедовлар катта ёрдам кўрсатишмоқда.

Лекин ишимизда камчиликлар ҳам бор. Ҳали истиқомат жойларида соғломлаштириш ишларини яхши йўлга қўёлмаяпмиз. Спорт инвентарлари етишмайди. Баъзи колхоз-совхоз ва ташкилот раҳбарлари физкультура ва спортни оммавийлаштиришга аҳамият бермаяптилар. Спорт инструкторлари бошқа мақсаддаги ишларга жалб қилинмоқда. Дзержинский номли ва Фрунзе номли совхозларда, Навоий номли, «Қаҳрамон» колхозларида ана шундай камчиликлар содир бўлмоқда...

«Савай» совхоз-техникумининг маданий-спорт комплекси эътиборга лойиқ. Тўрт гектарлик майдон ўзига хос қўрғонни эслатади. Қишин-ёзин шуғулланишга мослашган спорт шаҳарчаси, универсал зал, спортнинг етти тури бўйича машғулот хоналари. Машғулотлар кун-соатлари кўрсатилган жадвал осилган. Қўрғонтепа шаҳар спорт мактабида 570, совхоз болалар ва ўсмирлар спорт мактабида 400 га яқин бола жисмоний тарбиядан таълим олмоқда. Суви иситиладиган ёпиқ бассейнда 70 дан зиёд йигит-қиз сузишни ўрганмоқда.

— Яратилган шароитдан мамнунмиз. Яхши режаларимиз ҳам бор. Яқин келажакда 30 минг ўринли стадион, бассейн, шахмат-шашка клуби қуриш мўлжалланмоқда, — дейди чим хоккейчилар устози Шоҳид Эмурлаев. — Лекин сирасини айтганда саноатчиларга эътирозимиз бор. Бизни Тошкент спорт товарлари фабрикасининг Хўжаобод филиалида тайёрланаётган буюмлар билан кўпроқ таъминлашади. Афсуски, чавгонлар сифатсиз. Хоккейчи қизлар қўлида сингани синган.

— Тўғри, — деб ҳамкасбининг фикрини маъқуллайди гандболчилар тренери Митхат Бекметов, — ҳеч замонда тўп ҳам қовун шаклида бўладими? Бунинг устига вазни ҳам ностандарт...

Халқ театри биноси эски услубда қурилган бўлса ҳам кўринишдан дилтортар. Даъваткор ёзувлар, сариштали ҳам меъёрда. Қарийб 400 ўринли зал. Болалар театр студияси, кино, шахмат каби жами 7 тўгаракда иш йўлга қўйилган.

— Улуғ Октябрь революциясининг 70 йиллиги юбилейига бағишлаб ёш драматург И. Мусаевнинг «Инқироз» спектаклини саҳналаштирдик, — дейди халқ театри режиссёри Ҳошимжон Камолов. — Унда ҳассос шоир Ҳамзанинг хотин-қизлар озодлиги учун кураши тараннум этилади. Жами 20 га яқин спектакль қўйдик. Янги асарларга қўл уришга ҳаракат қилмоқдамиз. Бундан ташқари мухлислар кулгги кечаларини, концертлар-у, учрашувларни яхши қаршилашмоқда. «Ғунча» халқ чолғу ансамбли, «Ниҳол» вокал-чолғу ансамблининг репертуарлари ҳам кўпчиликка маъқул. Ёзги кинотеатр, кутубхоналардан одамлар аримайди.

Қўрғонтепадаги маданият ва истироҳат боғи баҳаво ва кўркам. Болалар майдончаси, от ўйинлари бор. Чоғроқ кўлда катамаранларда сайр қилиш мумкин. Унча катта бўлмаган ҳайвонот боғида қушлар дунёси. Икки ярим минг ўринли курашхона эса қадимий грек амфитеатри услубида қурилган. Дискобарда иш яхши ташкил қилинган.

Бўз қишлоқларида ёшлар спорт билан шуғулланишни, маданий ҳордиқ чиқаришни жуда ёқтиришади. Бунинг учун моддий база вужудга келтирилган. Аммо имкониятлардан фойдаланиш, резервларни ишга солиш суст. Район марказидаги стадион бир қарашда яхши таассурот қолдирмаслиги ҳам шундан. Бу ерда на безак, на илиқ бир сўз ёзилган плакат бор. Темир панжарали дарвоза қийшайиб турибди. Ободончилик ишларига қўл тегмаган. Одатда стадион деганда ям-яшил майдонни эслаймиз. Лекин бу ер қаровсиз. Ўриндиқлар тартибсиз, бузилиб кетган.

Югуриш йўлкалари, сакраш, улоқтириш майдончалари чизиқлар билан ажратилмаган. Ваҳолонки, қишлоқ стадионларида волейбол, баскетбол, қолаверса, теннис майдончалари кўзда тутилиши лозим. Стадион четидаги бино эшигида қулф. Унинг ортида ҳавас қилса арзигулик бассейн, кўринишидан врачлар назорат қилмаётгани, кўпдан бери суви янгиланмагани сезилади. Кийиниш хонаси ва душхоналар йўқ.

Маҳаммаджон Икромов касаба союзлари кўнгилли спорт жамияти район совети раиси бўлганидан бери кўп вақт бўлгани йўқ. Унинг эътирофи этишича, асли касби бухгалтер бўлиб, шахмат-шашка бўйича биринчи разряди бор экан.

— Нима ҳам қилардик, — дейди у. — Хўжаликлар маблағларни вақтида ўтказиб бермаяптилар. Оқибатда меҳнаткашларнинг маданий дам олишлари ва спорт билан шуғулланишлари учун етарли қулайликлар яратолмаяпмиз.

Бўз райони марказидаги маданият саройи замонавий бинода. Кираверишда маданий-спорт комплекси, деган ёзув кўзга ташланади. Магистрал йўлнинг бир томонида шоирлар хиёбони, бильярд, теннис ва курашга мослаштирилган жойлар бор.

— Ўтган йили комплекс фондига 2 минг сўмга яқин пул ўтказилган эди. Бу йил эса тушум бўлмай турибди, — дейди Бўз район ижроия комитети маданият бўлимининг бошлиғи — маданий-спорт комплекси ишларини мувофиқлаштириш район кенгашининг масъул секретари Мўминжон Омонов. — Маблағ ундириш қийин. Имконият бўлганда эса зарур буюмларни харид қилиш ҳам осон кечмайди. Боиси, «Узкультбаза» товар харид қилиш учун лимит чекланганлигини пеш қилиб туравераді...

Хўжаликларда кўнгилли спорт жамиятига аъзолик бадалларини ундириш муддатлари ҳам чўзиб юборилаётир. Комплекс ҳисобига умумий даромаддан маълум миқдорини ўтказмай қўйилишининг сабаби нимада? Ҳатто район ижроия комитети раиси М. Эгамова имзоси билан шу йил апрель—май ойларида Энгельс номли, Карл Маркс номли ва Тельман номли колхозлар, «Ленинчи», «Партия XX съезди» совхозлари раҳбарлари номига юборилган расмий хат ҳам жавобсиз қолганини қандай тушуниш керак?

Маданият саройи йўл ёқасида савлат тўкиб турибди. Аммо маърифат масканида олиб борилаётган ишларнинг ўлда-жўлдалигидан кўпчилик ташвишланмоқда. 380 ўринли томоша зали, фойе яхши безатилмаган. Хоналар жиҳозланмаган, эшикларга ёзувли белгилар осилмаган. Бу ерда саккиз ой мобайнида лекция ва суҳбатлар, савол-жавоб кечалари, учрашувлар каби 45 га яқин тадбир ўтказилганига ишонгинг келмайди. Навбатдаги тадбир ҳақида эса на эълон, на афиша кўринади.

Наҳотки, 40 кишилик «Дилрабо» ашула-рақс ансамбли репертуари планини олдиндан билдириш мумкин бўлмаса? Умуман, Бўз райони марказида меҳнаткашларнинг бўш вақтини оқилона уюштириш, кўнгилли дам олишларини ташкил этишда имкониятлардан етарли фойдаланилмаяпти. Маданият саройи, кутубхона, қишки кинотеатр, спорт комплекси, ёзги кинотеатр қурилган. Ҳатто транспорт ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш ва йўловчиларга қулайлик яратиш мақсадида маданий-спорт комплекси таркибидаги объектларни боғловчи ер ости йўли ҳам қурилган. Афсуски, қишлоқ аҳлига маънавий руҳ бахш этувчи юмушлар ҳамда кайфиятни созлаб, саломатликни мустаҳкамловчи тадбирларни уйғунлаштириш ҳақида чинакам қайғуриш, ташаббус кўрсатиш сезилмаяпти.

Ҳ. НОСИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири,

Б. КАРИМОВ,
«Коммунист» область газетасининг мухбири,

М. АБДУВАЛИЕВ,
Андижон область маданий-оқартув ишлар илмий марказининг бўлим бошлиғи,

А. АЛИЕВА,
Андижон область спорт комитети раисининг ўринбосари.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

37-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1987-1988 ўқув йили учун

ЁШЛАРНИ ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юрти универсаль токарь, фрезерчи, рақамли программа билан бошқариладиган станокларнинг операторн ихтисосликлари бўйича Тошкентдаги «СИГНАЛ» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси учун ишчи кадрлар тайёрлайди.

Ўқишга 30 ёшгача бўлган Совет Армияси сафларида хизмат қилиб қайтган ёшлар қабул қилинади.

ЎҚИШ МУДДАТИ — 6 ОЙ.

Стипендия — 81 сўм, ишлаб чиқариш практикаси даврида ўқувчиларга иш ҳақининг 50 проценти тўланади.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, маълумот ҳақидаги гувоҳнома, медицина справкаси (086/У форма), 6 дона фотосурат (3х4 см).

Паспорт, ҳарбий билет шахсан кўрсатилади.

МАШҒУЛОТЛАР — 1987 1 ОКТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.

Ёлғиз кишиларга ётоқхонадан жой берилади.

Бизнинг адрес: 700156, Тошкент шаҳри, Чилонзор массиви, 20-квартал, 35-уй (17-трамвай, 50, 78-автобусларнинг 37-СПТУ» бекати). Телефон 76-89-05.

●

«ПАХТАКОР» МАРКАЗИЙ СТАДИОНИДА

3 октябрь соат 17.00 да

СССР БИРИНЧИЛИГИ УЧУН «ПАХТАКОР» (Тошкент) — АСК «КАРПАТИ» (Львов)

1 лига командалари ўртасида

Футбол

Коллектив заявкалар қабул қилинади. Телефон 41-30-23.

●

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 2/Х да **Жизель.**

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 1/Х да **Бой ила хизматчи.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 1/Х да **Хотинимнинг эри**, 2/Х да **Ана-уна совчилар.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 1/Х да **Майсаранинг иши**, 2/Х да **Чернобиль алангаси.**

Тошкент давлат университети ректорати, партия ва касаба союз ташкилотлари геология факультетининг собиқ декани доцент, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган геолог, партия, уруш ва меҳнат ветерани

Сайфулла Нуртоевич НУРТОЕВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Қурилиш материаллари саноати министрлигининг Ишчилар таъминоти бошқармаси коллективи Бошқарманинг савдо бўлими бошлиғи А. И. Мусаевга отаси

Илёс МУСАЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент халқ хўжалиги институти ректорати, партия комитети ва жамоат ташкилотлари статистика кафедрасининг мудири, профессор Н. М. Соатовга онаси

Муҳаббат СОАТОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

● *Тингланг, томоша қилинг*

30 сентябрь, чоршанба

Телевидение

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.35 — Мультфильм. 9.55 — Ҳайвонот оламида. 10.55 — Қувноқ стартлар. 11.40 ва 16.25 — Янгиликлар. 16.35 — Қайта қуриш прожектори. 16.45 — Ҳужжатли фильм 17.15 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.00 — Сиз яратган боғ. 18.30 — Дунё воқеалари. 18.45— Хитойнинг миллий байрами— Республика эълон қилинган кунга. 19.45 — «Вазифасини бажарувчи». Бадиий фильм. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол. Европа кубоклари. Танаффусда — Дунё воқеалари. 24.00 — Телетомошабин ҳамроҳи.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 — Жамиятшунослик. 10.05 — Немис тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Н. В. Гоголь. «Тарас Бульба». 12.05— Илмий-оммабоп фильмлар. 13.10 — Қишлоқ янгиликлари. 14.10 — Сенинг ленинча кутубхонанг. 14.50 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.40 — Ҳужжатли фильм. 19.00 — Музикали киоск. 19.30 — Ҳужжатли фильм. 20.20 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.35 — Ҳамдўстлик. 21.05 — Телеочерк. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — «Кумуш кўл афсонаси». Бадиий фильм. 23.35 — Янгиликлар. 23.45 — Ҳужжатли фильм. 00.10 — Волейбол. Европа чемпионати.

УзТВ-I. 7.00 — Ритмик гимнастика. 7.20 — Тонгги таронаілар. 7.30 — Ахборот. 7.50— Салом, кичкинтойлар! 8.00 — Ота-оналарга болалар ҳақида. 8.10 — Ҳужжатли фильм. 16.45 — Телефильм. 17.05 — «Мангу барҳаёт». Телеспектакль. 2-қисм. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — Бойчечак. 19.00 — Янги ҳосилни яхши асрайлик. 19.30—Ахборот. 19.50 — Ўзбекистонда Украина ССР адабиёти ва санъати кунлари ҳақида кўрсатув. 20.25 — Музикали танаффус. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Б. Ҳамдамов куйлайди. 21.30 — Время. 22.00 — «Санъат усталари». Лутфулла Назруллаев. 23.00 — Бугун оламда нима гап?

УзТВ-II. 19.40 — Дўстлик қўшиқлари. 20.10 — Ритмик гимнастика. 20.30 — «Нон таъми». Қўшма рейд. 21.20 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Время. **Фрунзе.** 22.00 — «Лондонлик киши». Бадиий фильм.

Радио

Биринчи программа. 8.30 — Бизга мактуб йўллабсиз. 9.30 — Совет Ўзбекистони: одамлар ишлар ва режалар. 10.15 — Дўстларимиз куйлайди. 11.15 — Юность. 12.10 — Новатор. 12.40 — «Шеърият» радиоальманахи. 13.30 — «Диалог» ансамбли ижро этади. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.40 — Гулдаста. 18.15 — Қишлоқ ҳаёти. 18.30 — Тошкентнинг музикали ҳаёти. 19.20 — «Аланга». 19.40 — Хўжалик юритишни ўрган. 21.00 — Халқаро кундалик. 21.10 — Пахтакорлар учун концерт. 22.30 — Музикали ҳаёт янгиликлари. 23.15 — Катталарга болалар ҳақида. 23.30 — Дам олиш концерти.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.